www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Музична школа

Випуск №7

Фортепіано для початківців
Частина 2

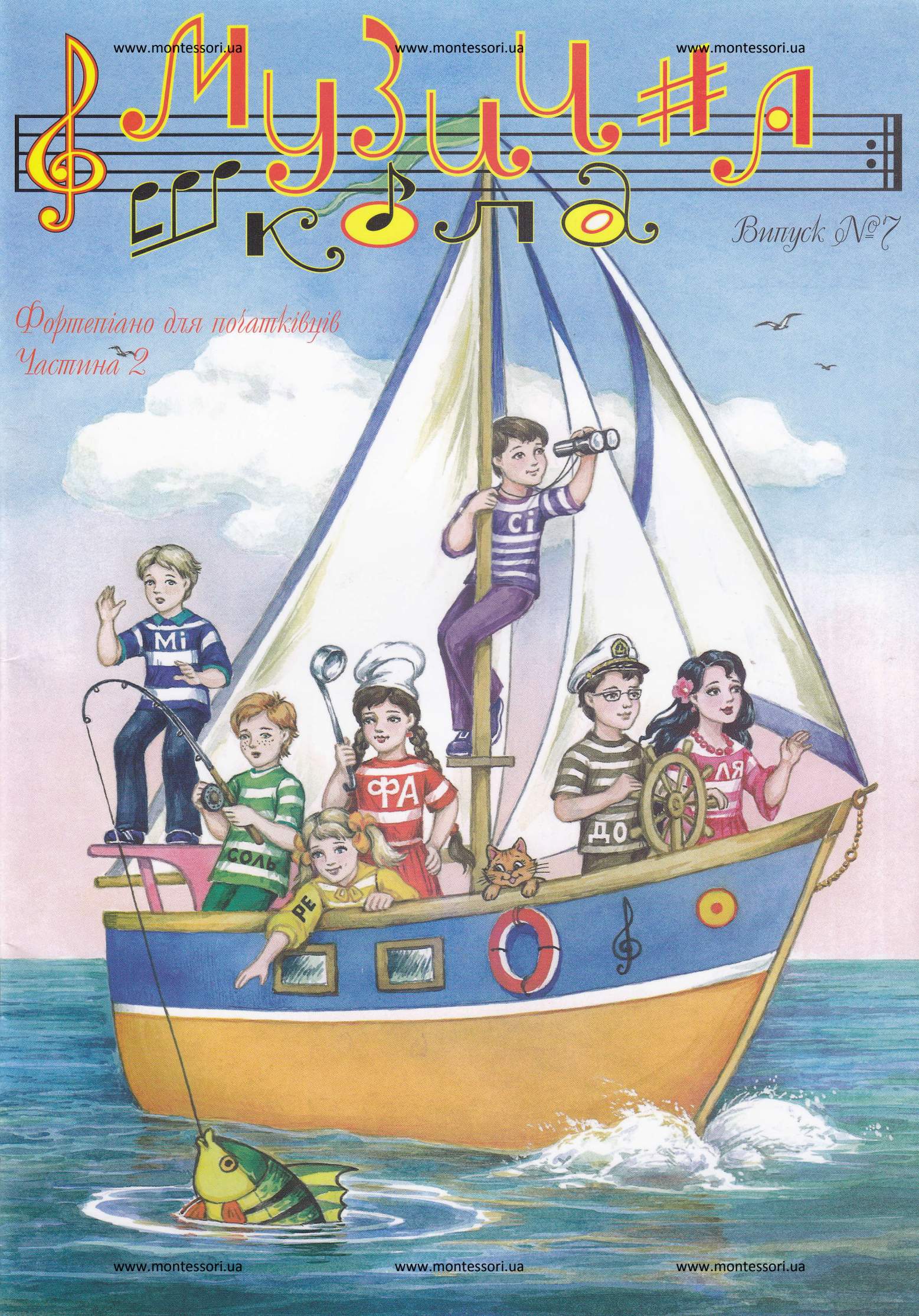

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Привіт! Пам'ятаєш нас? Ми твої давні друзі — музичні нотки! Запрошуємо тебе продовжити подорож у казковий музичний світ. Готовий? Тоді, уперед!

Вивчимо нові ноти в басовому ключі — «СІ», «ЛЯ», «СОЛЬ» та «ФА» великої октави:

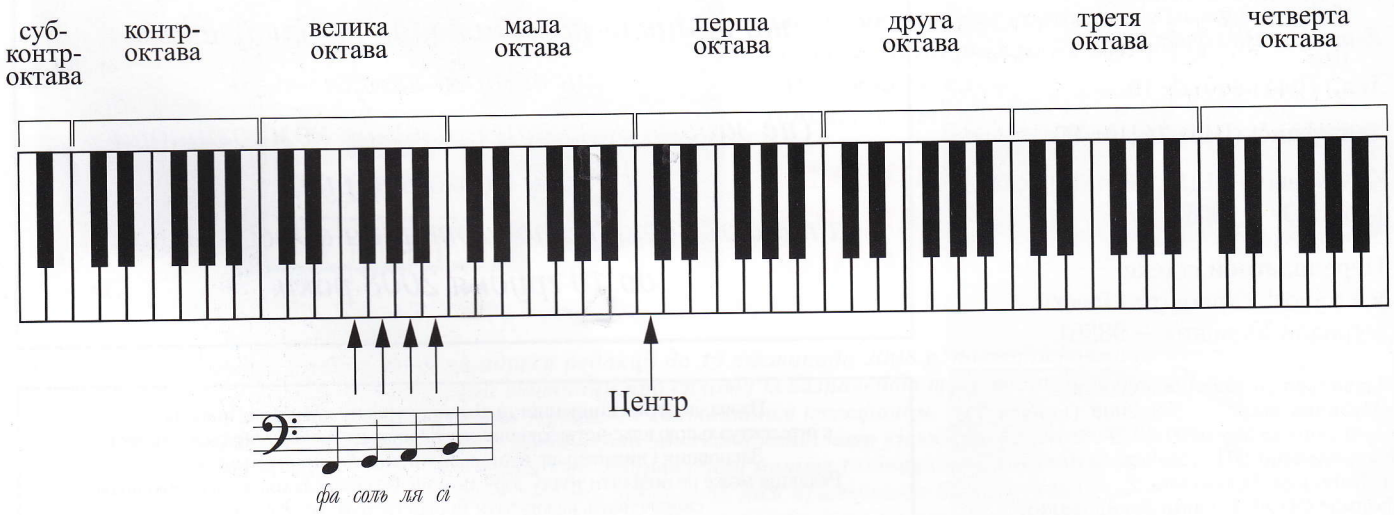

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Ляльки танцюють

І. Роджерс

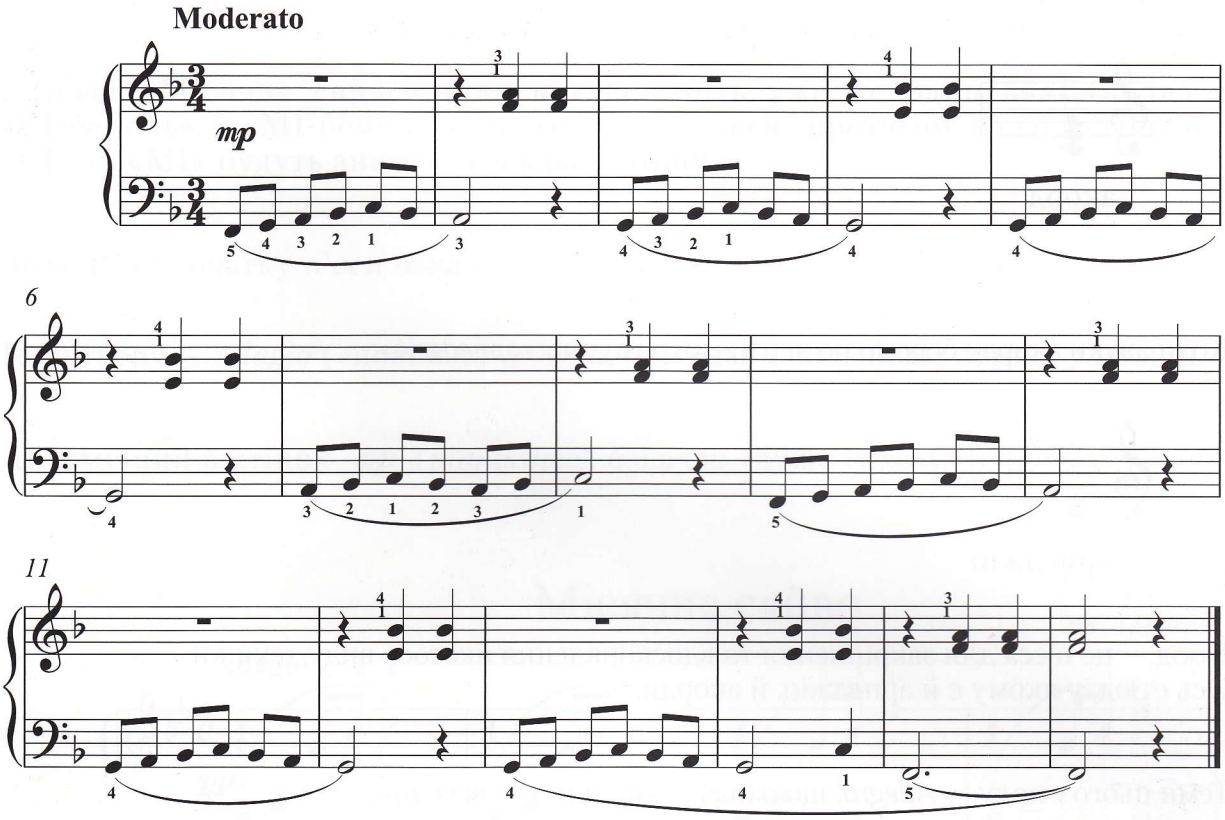

Темп твору — це швидкість, з якою ти його виконуватимеш. За допомогою загальноприйнятих термінів композитор може підказати тобі темп твору.

Зверни увагу на початок п'єси «Ляльки танцюють». З італійської *Moderato* перекладається як «помірно». Отже, цю п'єсу ми виконуватимемо в помірному темпі.

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Існують різні техніки гри на фортепіано. Коли одночасно на клавіатурі ми беремо три та більше звуків, така техніка гри називається *«акорд»*:

акорд

Коли звуки акорду беремо по черзі — отримуємо *«арпеджіо»*:

арпеджіо

Етюд — це п'єса для закріплення та вдосконалення якогось виду техніки. Ось етюд, у якому є й арпеджіо, й акорди.

Темп цього етюду — *Allegro,* що означає «швидко та весело».

Етюд

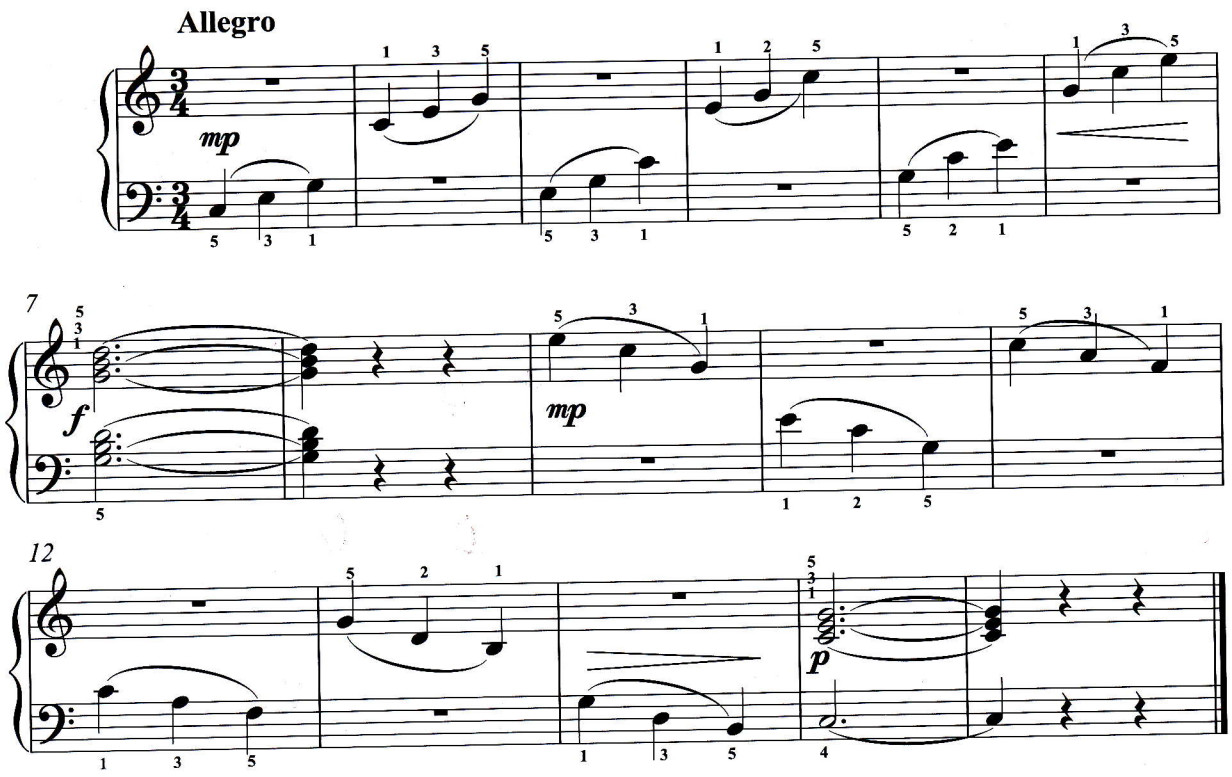

А ця п'єса побудована на різних арпеджіо. Зверни увагу на *legato* між руками. Передавай лігу з руки в руку м'яко та непомітно.

У п'єсі «Місячне сяйво» біля ключа стоїть уже не один знак, а два. «СІ-бемоль» і «МІ-бемоль». Як ти здогадуєшся, протягом п'єси всі ноти «СІ» та «МІ» будуть знижуватись на півтону.

Знак **𝐜** на початку п'єси означає розмір 4/4.

Темп твору — *Adagio* («повільно»). Це один із найповільніших темпів у музиці.

Динамічний відтінок ***pp*** (*pianissimo*) означає «дуже тихо».

Місячне сяйво

Дж. Томпсон

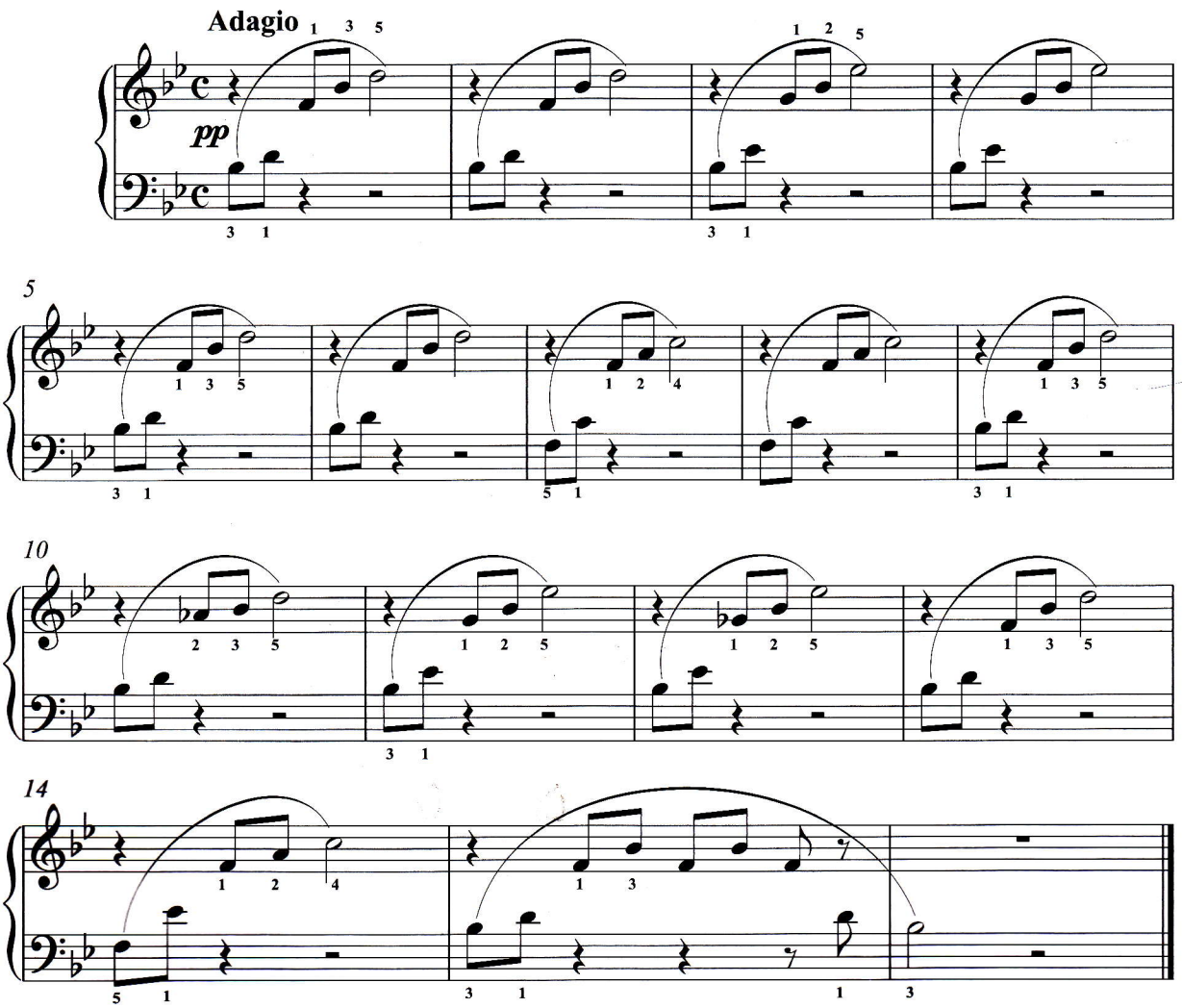

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Під куполом цирку
(етюд)

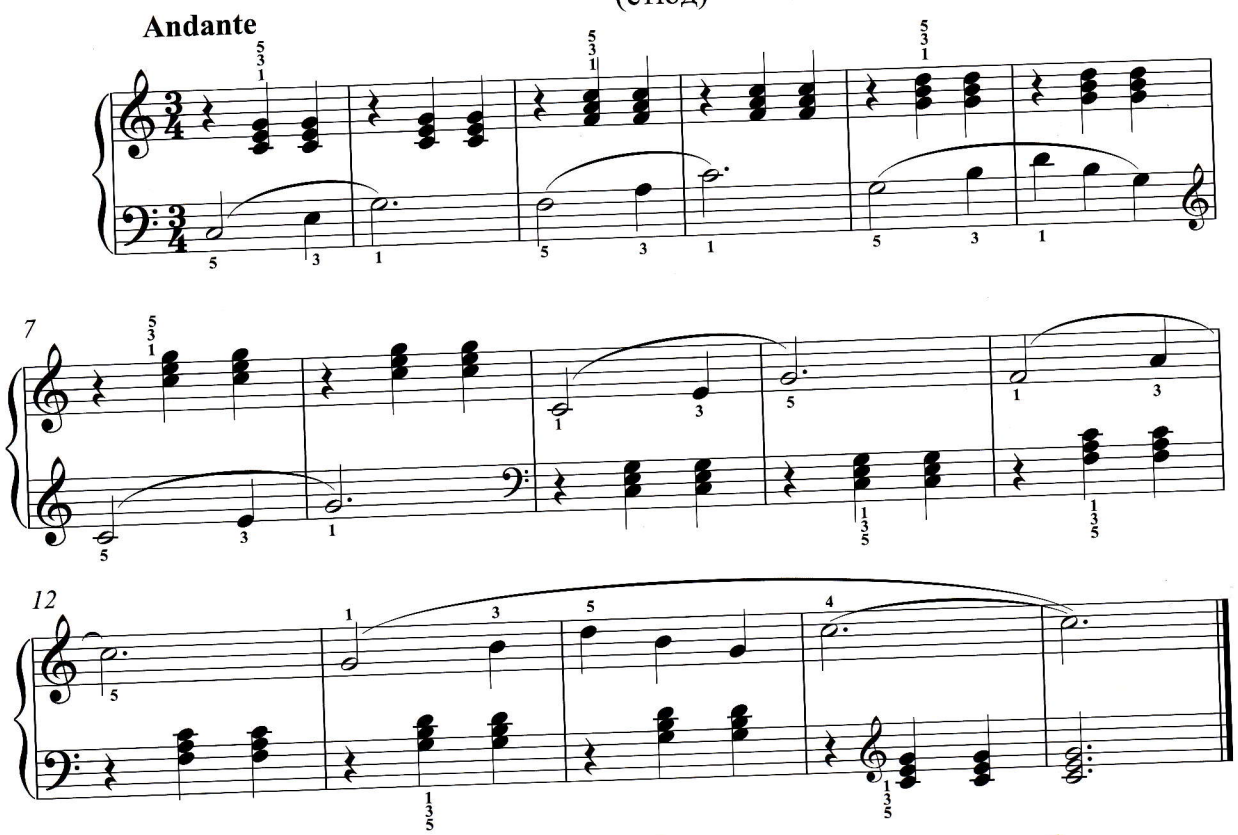

П'єса побудована на акордах.
Всі три ноти бери одночасно
та струнко.
Уникай «кваканння» звуків.
Темп п'єси *Andante* —
«не кваплячись, кроком».

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Ось п'єса з двома діезами біля ключа. Це «ФА-діез» та «ДО-діез».

Давай згадаємо спосіб гри *staccato*. Він виконується дуже коротко й гостро. У наступній п'єсі ти зустрінеш *staccato* на одній ноті — цей прийом гри називається *«репетиції»*.

Темп *Allegretto* повільніший за *Allegro*, але теж «легкий та веселий».

Танцюючі дощові краплі

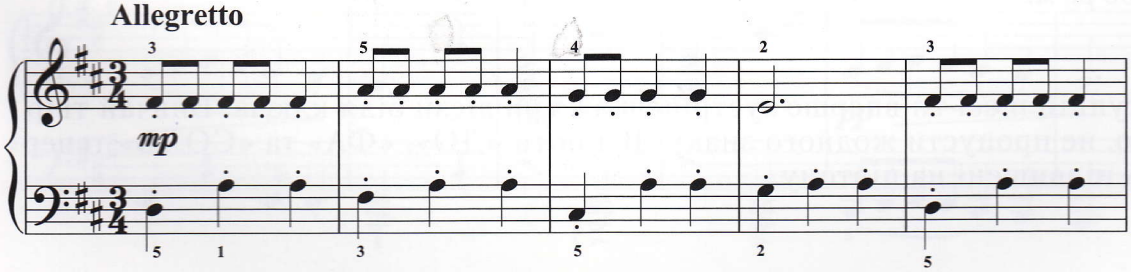

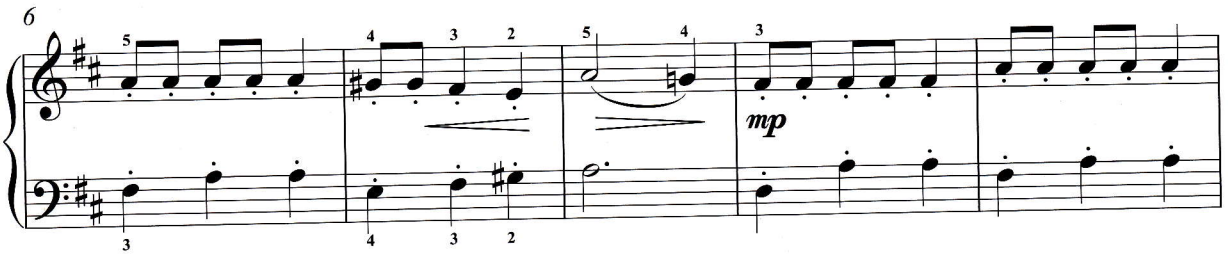

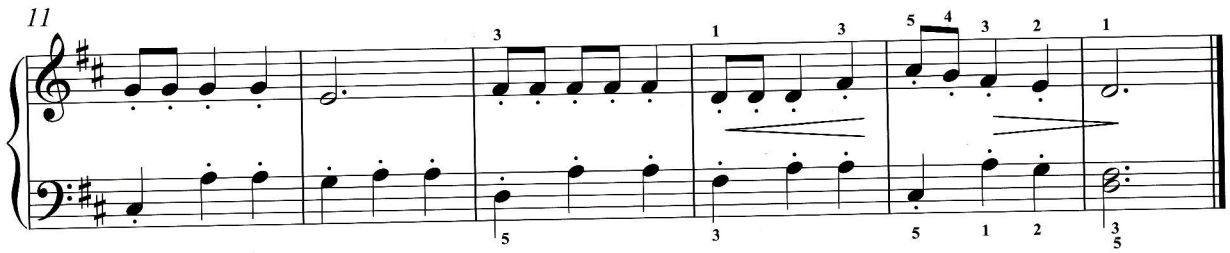

А це нові для тебе ноти. Знов у басовому ключі — «МІ», «РЕ» та «ДО» великої октави і «СІ» та «ЛЯ» контр-октави:

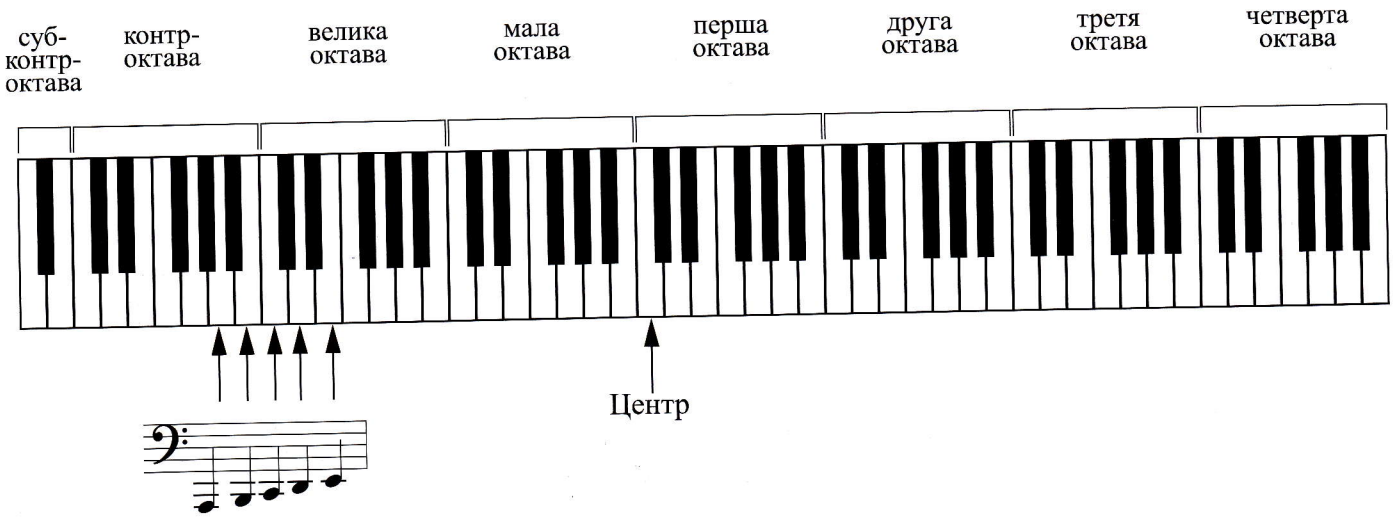

ля сі до ре мі

У наступній п'єсі ти вперше зустрінеш аж три діези біля ключа. Вивчай твір уважно, не пропусти жодного знаку! Всі ноти «ДО», «ФА» та «СОЛЬ» тепер будуть підвищені на півтону.

Лепрекони

Дж. Томпсон

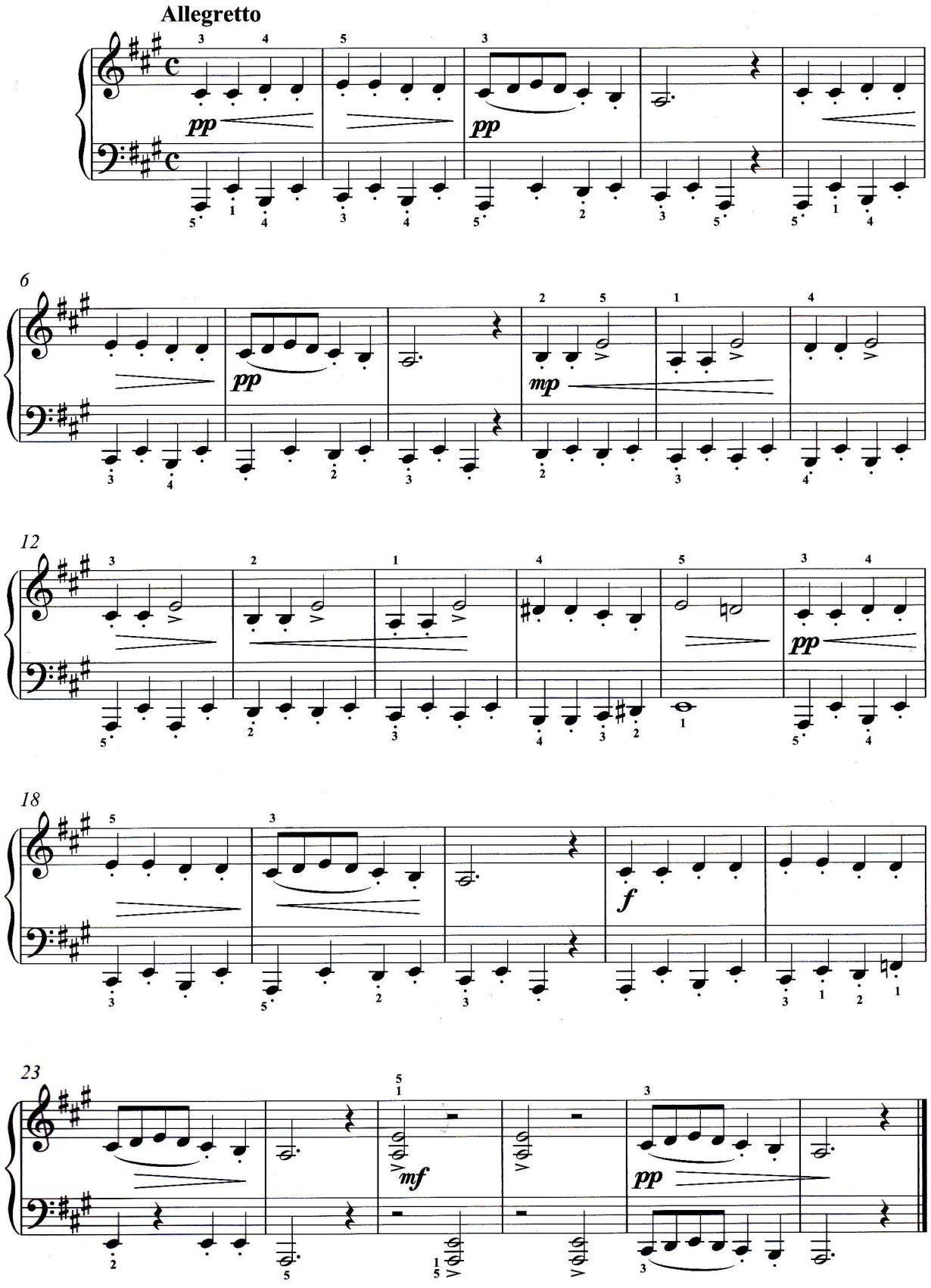

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Ця цікава п'єса написана з трьома бемолями біля ключа. До вже відомих тобі «СІ-бемоля» та «МІ-бемоля» додається ще один — «ЛЯ-бемоль». Окрім того, новими для тебе будуть позначення зміни темпу музики:

accel. або *accelerando* — прискорити
rit. або *ritenuto* — сповільнити
a tempo — у темпі

Будинок із привидами

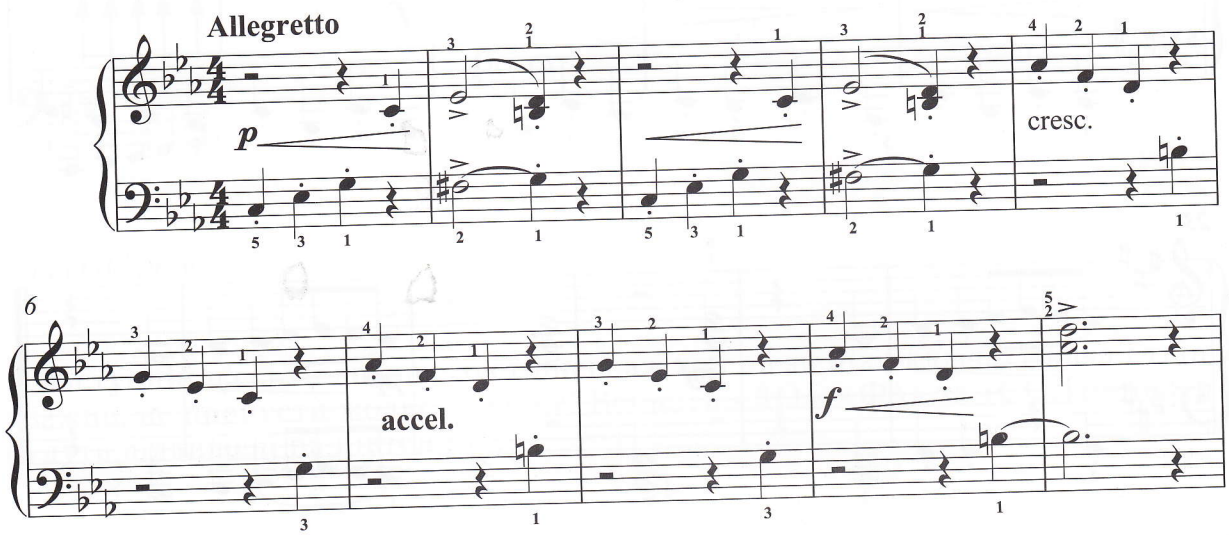

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

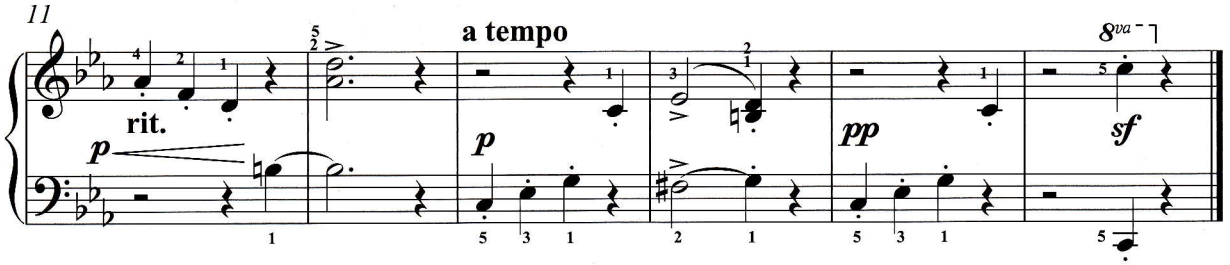

Ноти з позначенням 8va виконуються не так, як вони записані. Якщо «вісімка» зверху — нота виконується на октаву вище

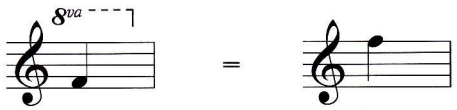

Якщо позначка знизу — то на октаву нижче:

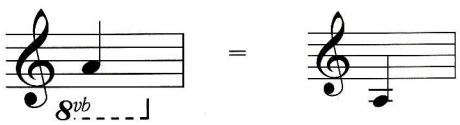

У наступній п'єсі окрім «вісімок», ти зустрінеш позначення *«фермата»*:

Ноту під цим знаком потрібно потримати довше й послухати.

У середині п'єси «Танок у дерев'яних черевиках» є позначення

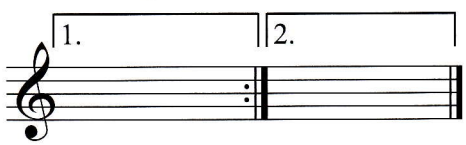

Це так звані *«вольти»*. Виконуючи репризу, першого разу грай першу вольту, а другого — пропусти першу вольту й одразу грай другу вольту.

Танок у дерев'яних черевиках

Дж. Джордж

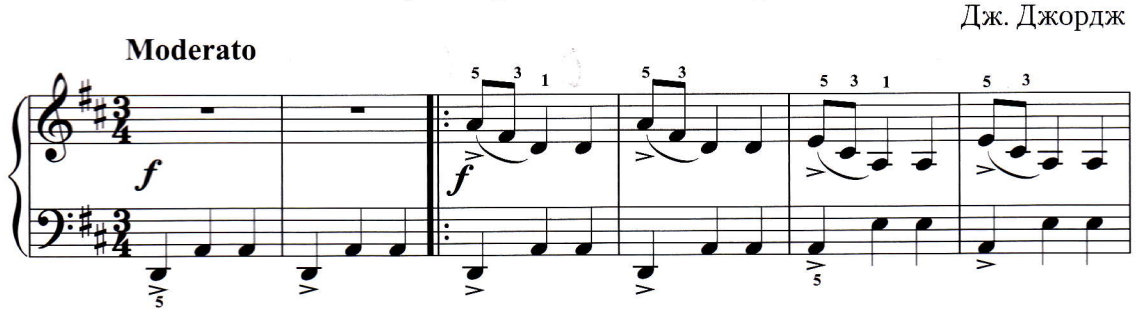

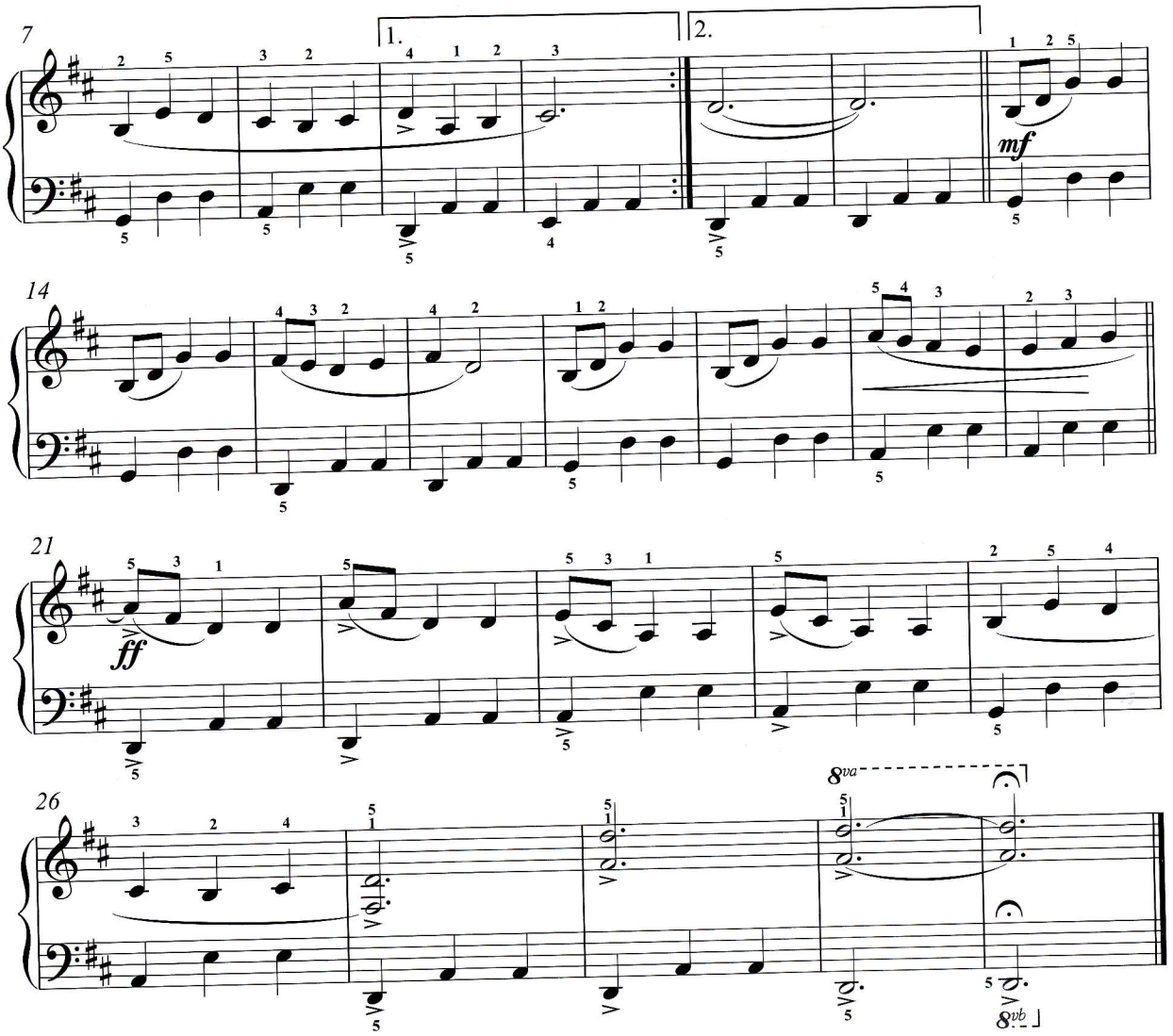

Динамічний відтінок ***ff*** (*fortissimo*) означає «дуже голосно».

А ось, нарешті, нові ноти в скрипичному ключі — «ЛЯ» та «СІ» другої октави й «ДО», «РЕ», «МІ» третьої октави:

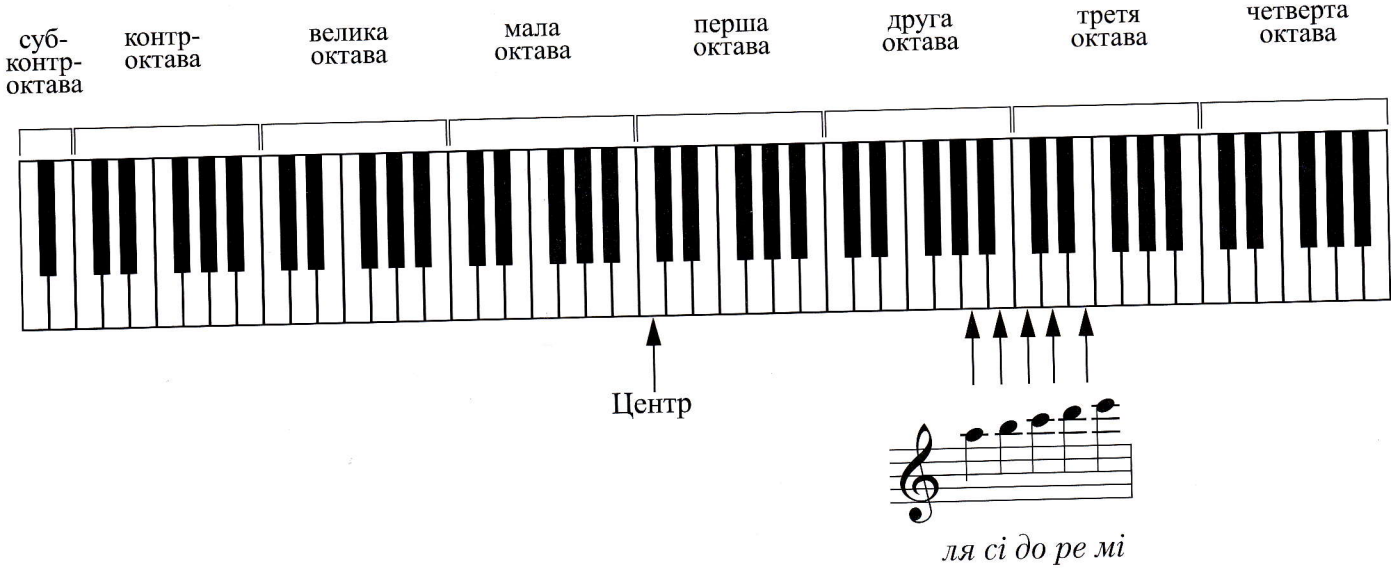

Темп *Andantino* швидший за *Andante*.

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Світлячки

В. Волков

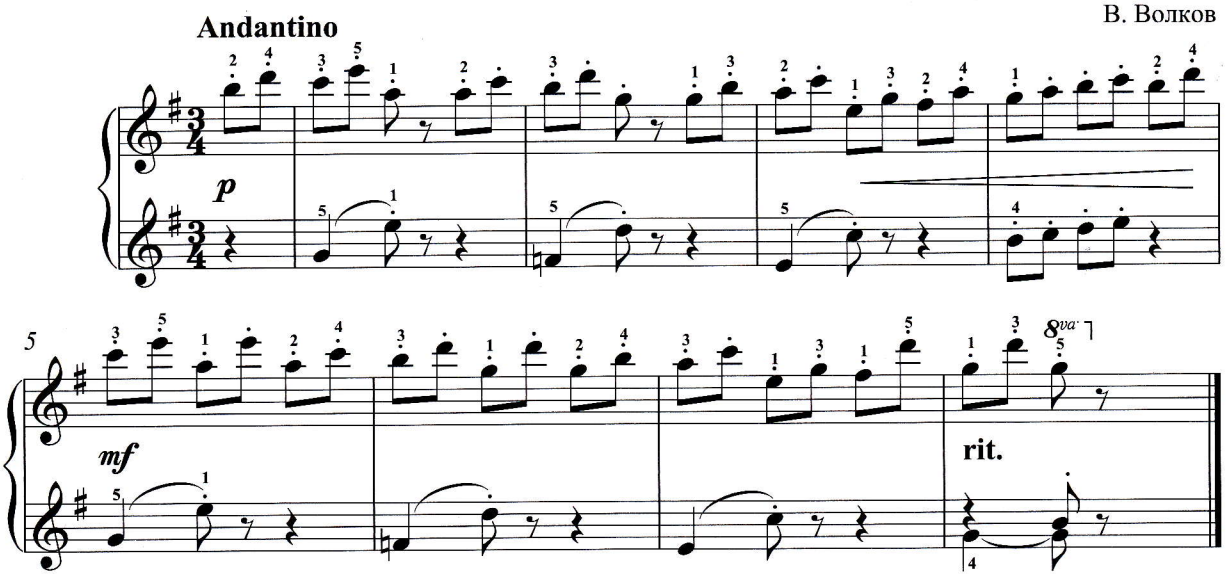

Давай познайомимося з короткими тривалостями в музиці — шістнадцятими нотами.

Вони можуть бути записані окремо

попарно

або навіть по чотири ноти

В одній восьмій — дві шістнадцяті

а у восьмій із крапкою — три

Загальну картину співвідношення тривалостей у музиці можна намалювати у вигляді великої схеми:

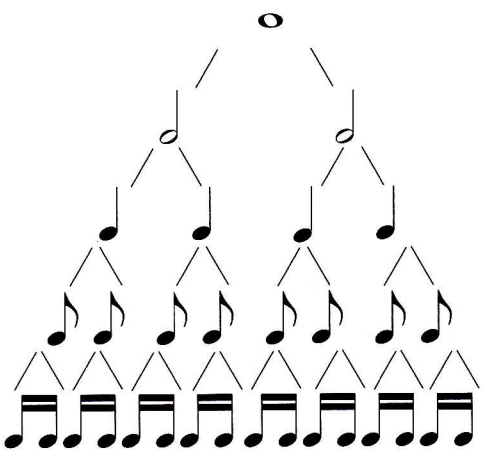

Подоляночка

Українська народна пісня

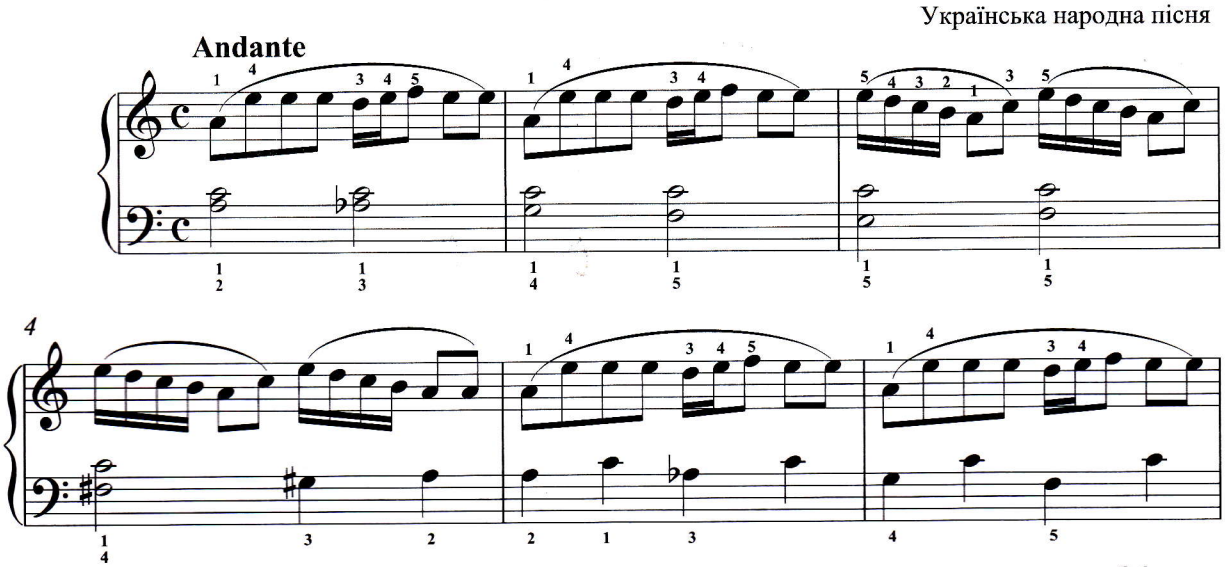

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

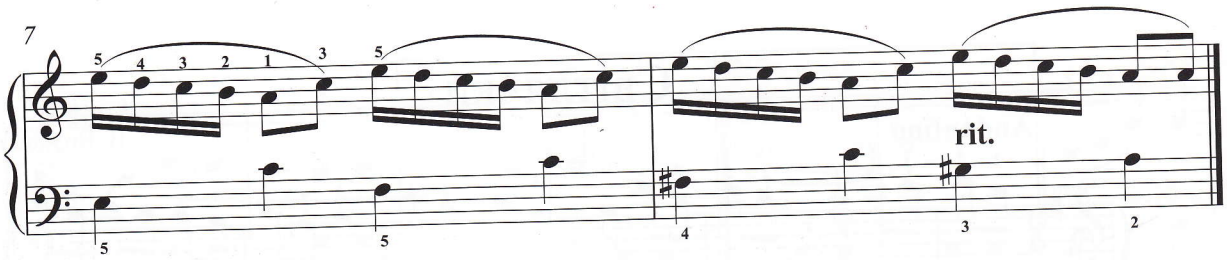

Ти вже знаєш різні способи гри на інструменті — *legato*, *staccato*, *акценти* та інші. У п'єсі «Де ж ти, кицю, ходила?» ти побачиш нове позначення

Риска над нотою означає, що вона виконується *tenuto*. Ноту потрібно «притримати» та «послухати».

Де ж ти, кицю, ходила?

Українська народна пісня

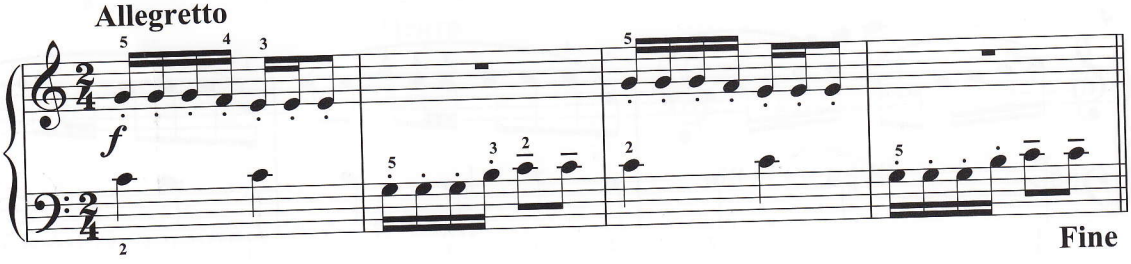

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

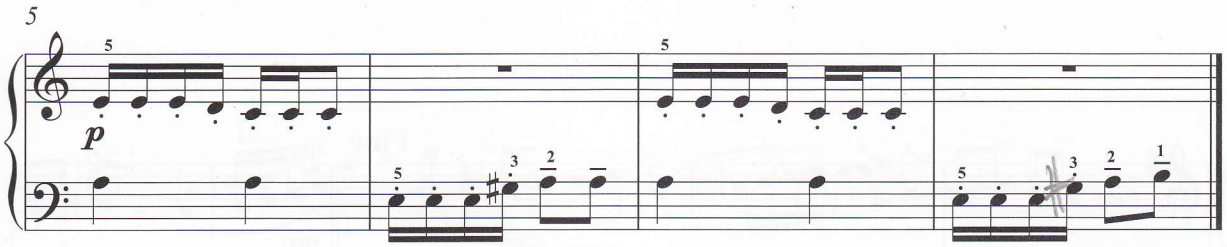

D.C. al Fine

І в попередній, і в наступній п'єсах є запис *D.C. al Fine*. Закінчивши грати твір, тобі потрібно повернутися на початок і знов грати до слова *Fine* (що означає «Кінець»).

Коли палац був у квітах

Дж. Томпсон

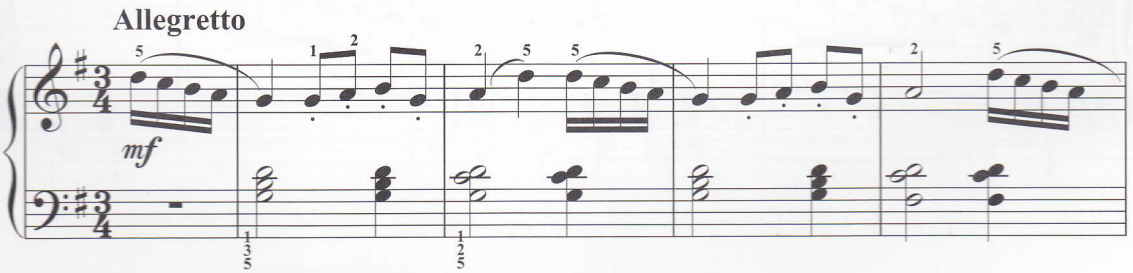

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

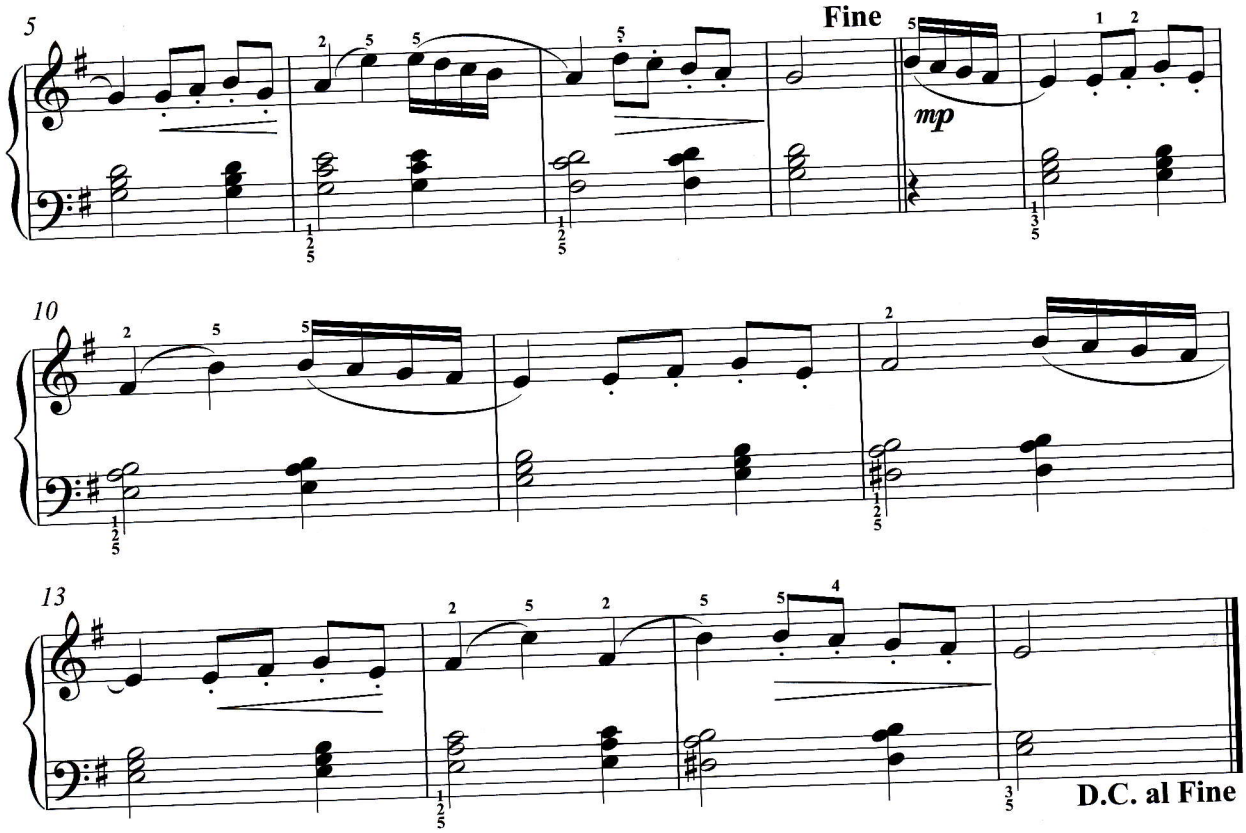

Окрім акордів і арпеджіо є ще один вид техніки — *гама*.

Гама — це набір звуків, що поступово сходить вгору чи вниз. Для того, щоб вдало зіграти гаму, тобі потрібно навчитися підкладати перший палець під інші та перекладати третій або четвертий пальці зверху. Наступні два етюди призначені саме для цього.

Етюд

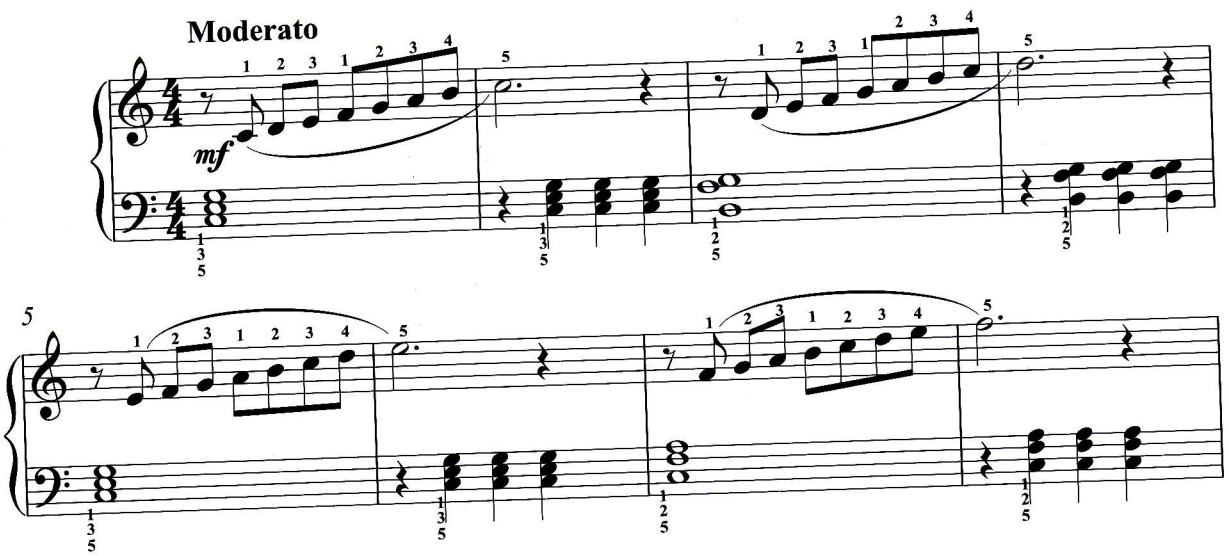

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

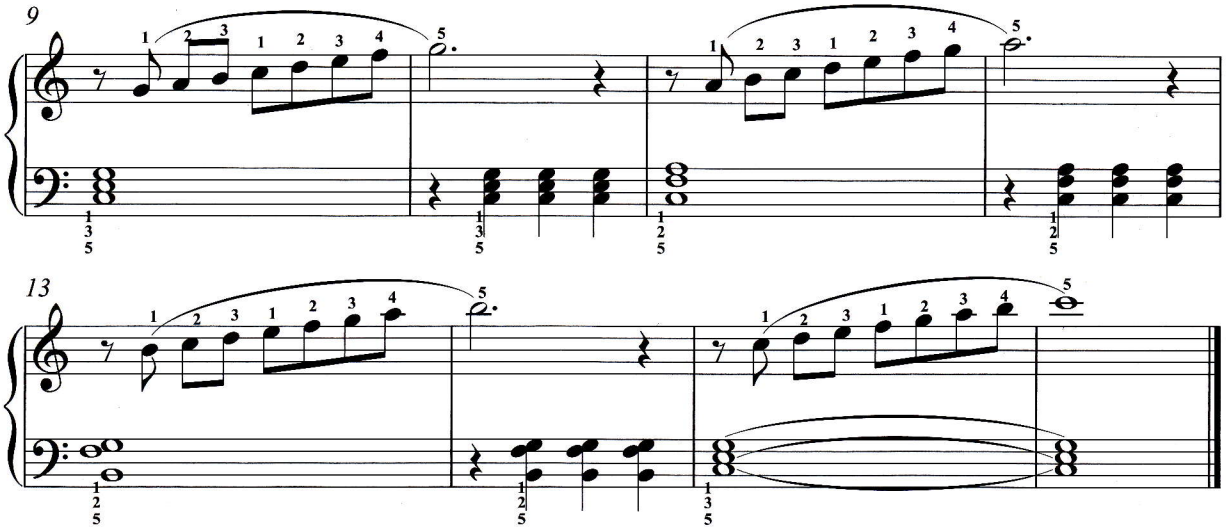

Етюд

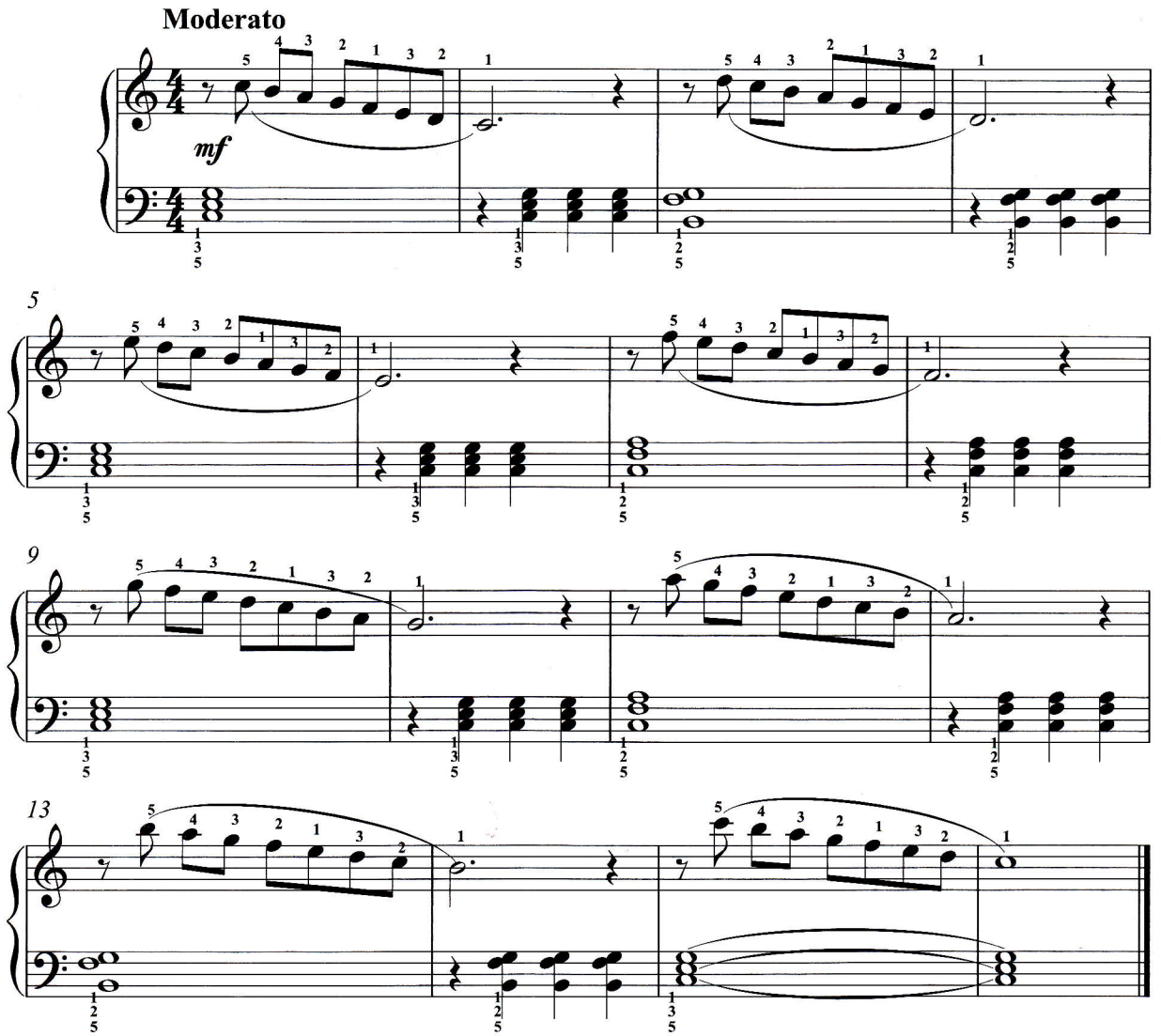

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Цей твір допоможе тобі навчитися відчувати різницю між гострим *staccato* та *tenuto*. Він досить складний для виконання — рух мелодії весь час іде подвійними нотами.

Поштовий диліжанс

Дж. Томпсон

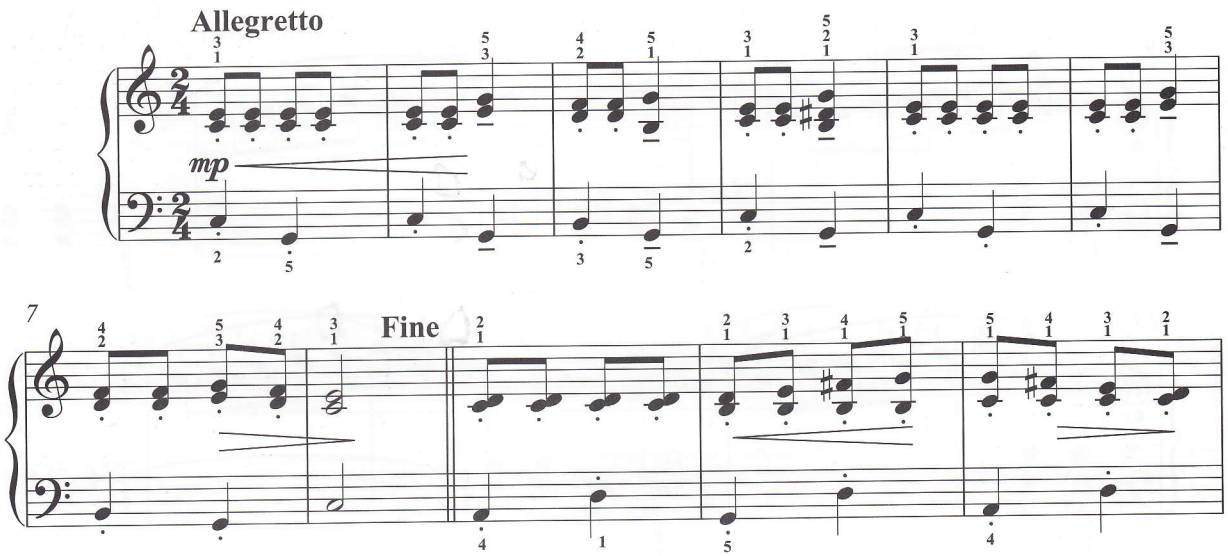

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

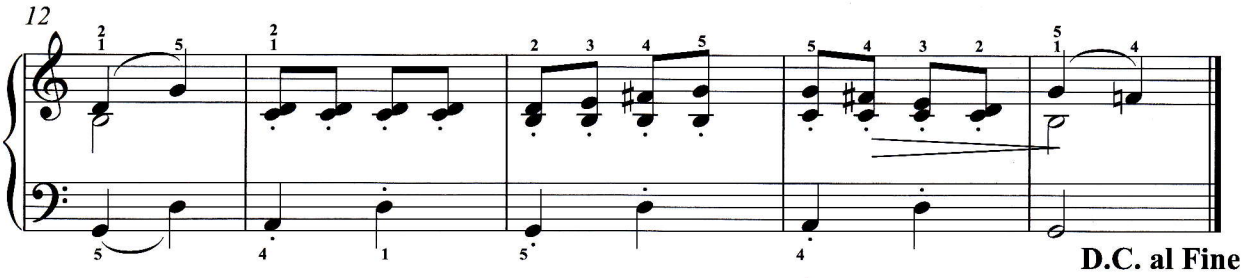

Ці твори призначені для навчання швидкому перекиданню руки через руку.

Ліги в першому етюді не позначені, але на початку твору є вказівка щодо виконання — *legato*.

Етюд

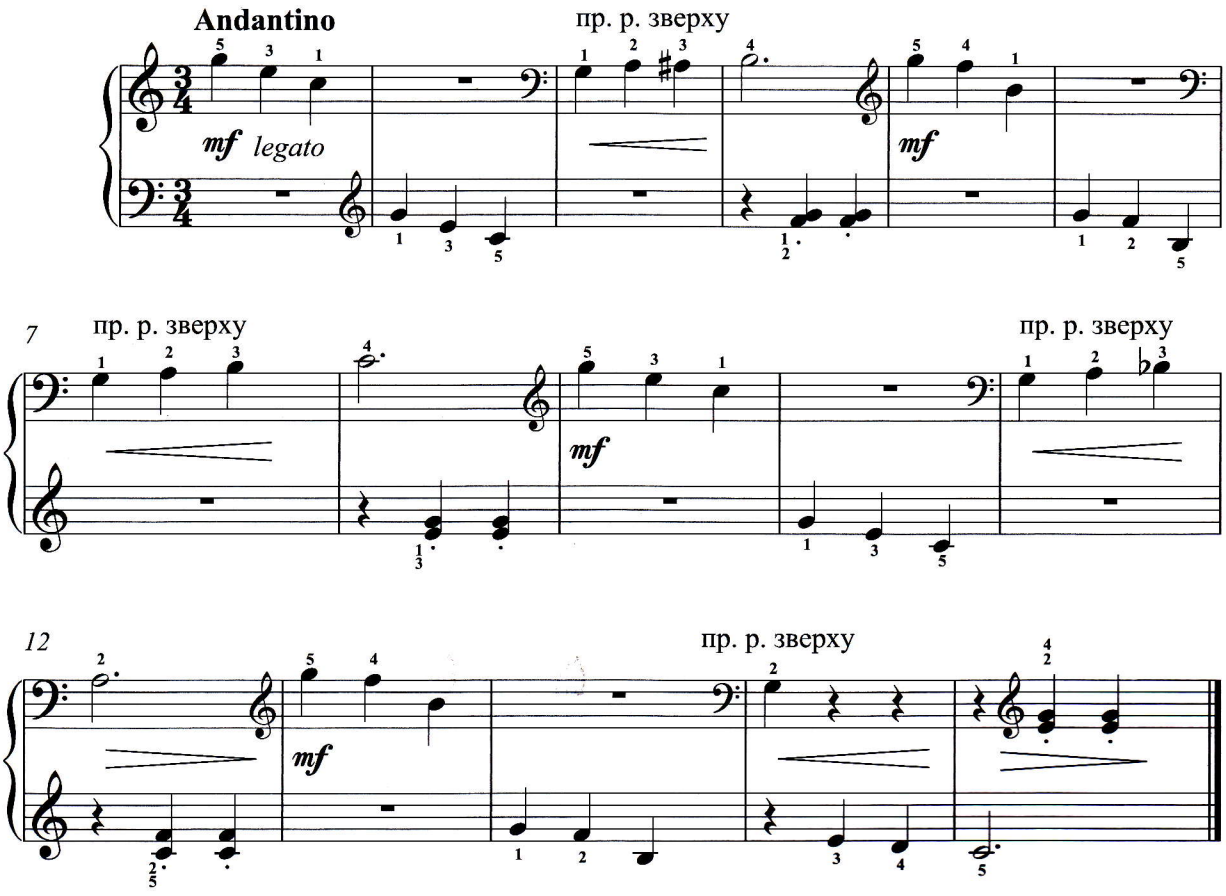

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Весела білочка

Дж. Томпсон

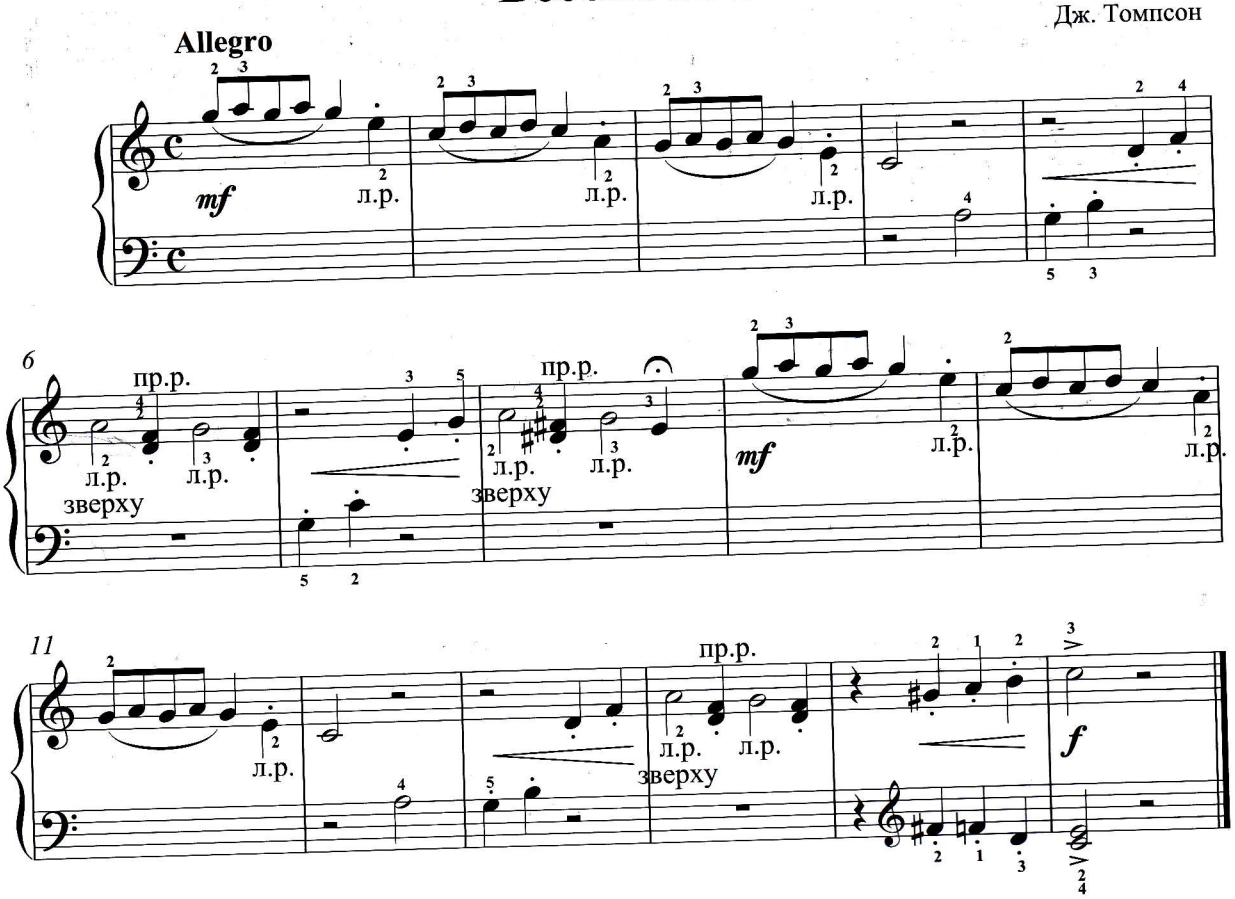

Потяг до Рив'єри

етюд

Л. Стреаббог

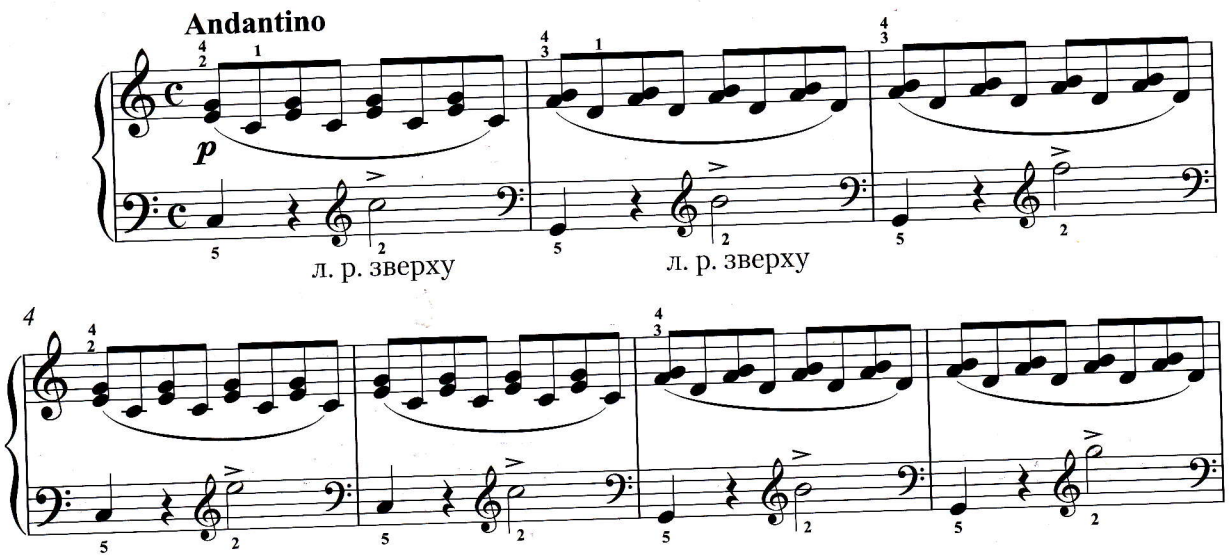

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

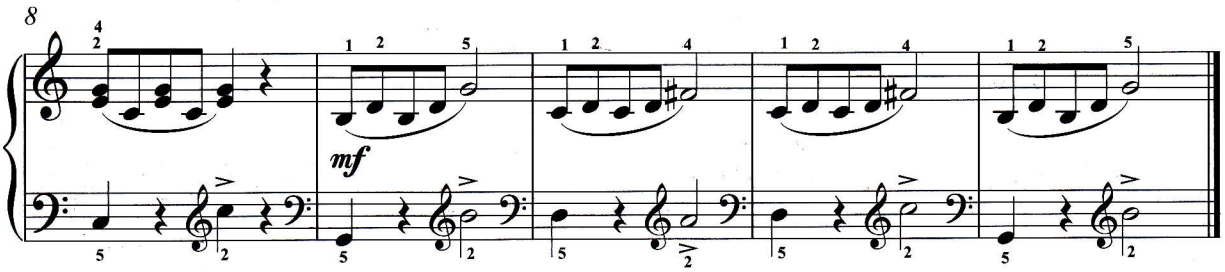

Досі ми з тобою грали п'єси у відомих розмірах: 2/4, 3/4 та 4/4.
Сьогодні ми познайомимося з розмірами 3/8, 6/8, 9/8 та 12/8.
Все дуже просто. У п'єсі з розміром 3/8 у кожному такті міститься лише три восьмі ноти.

У наступному творі кожен такт рахуй «раз-два-три».

Дрібна коротка нотка біля восьмої ноти на початку та наприкінці п'єси «Бурулька» називається *«форшлаг»*. Він виконується без ваги руки, перед основною сильною долею та дуже швидко (ніби випадково зачепиш нотку).

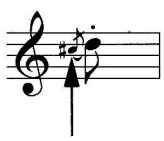

форшлаг

Бурульки

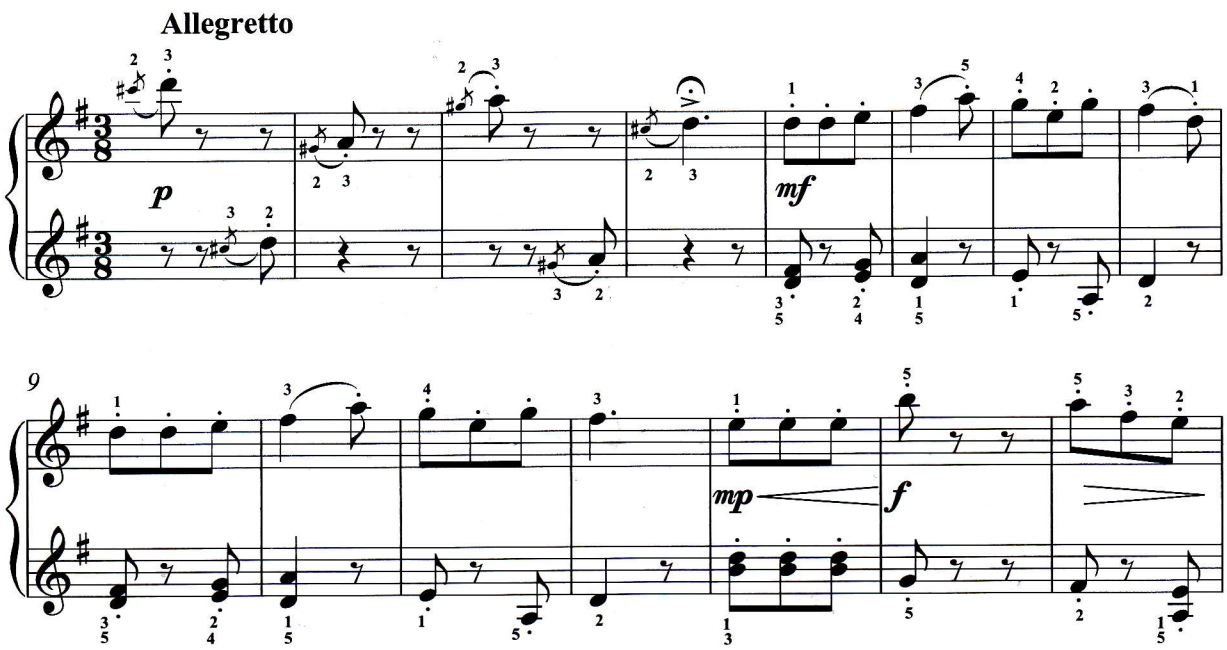

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

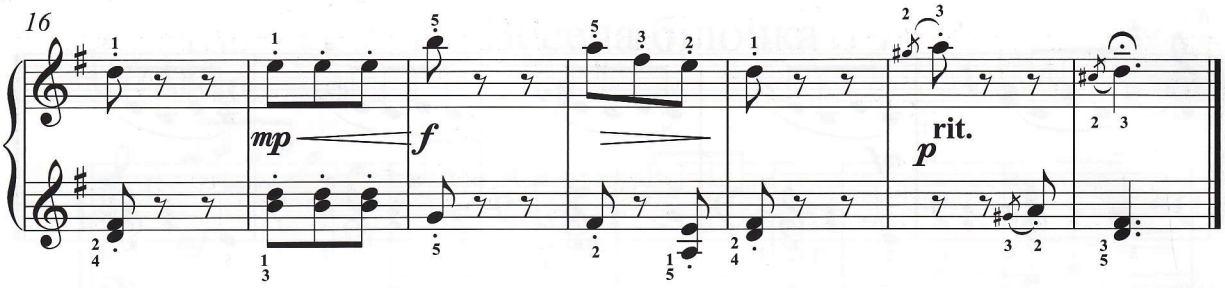

У розмірі 6/8 у кожному такті
дві групи по три восьмі ноти:

Рахуємо їх просто: «раз-два-три,
раз-два-три».

Зелені пагорби Ірландії

Ірландська народна пісня

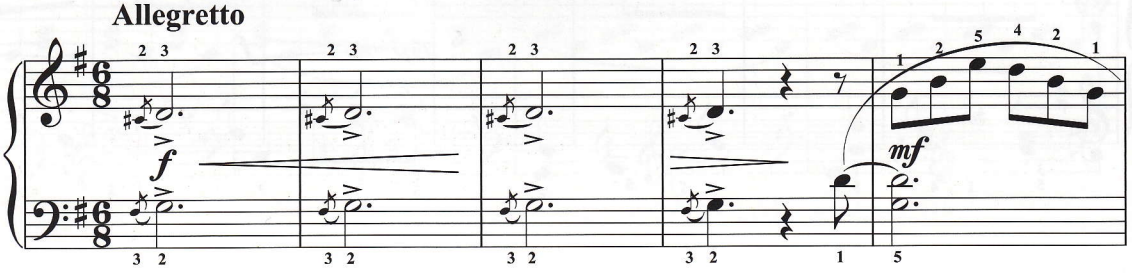

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

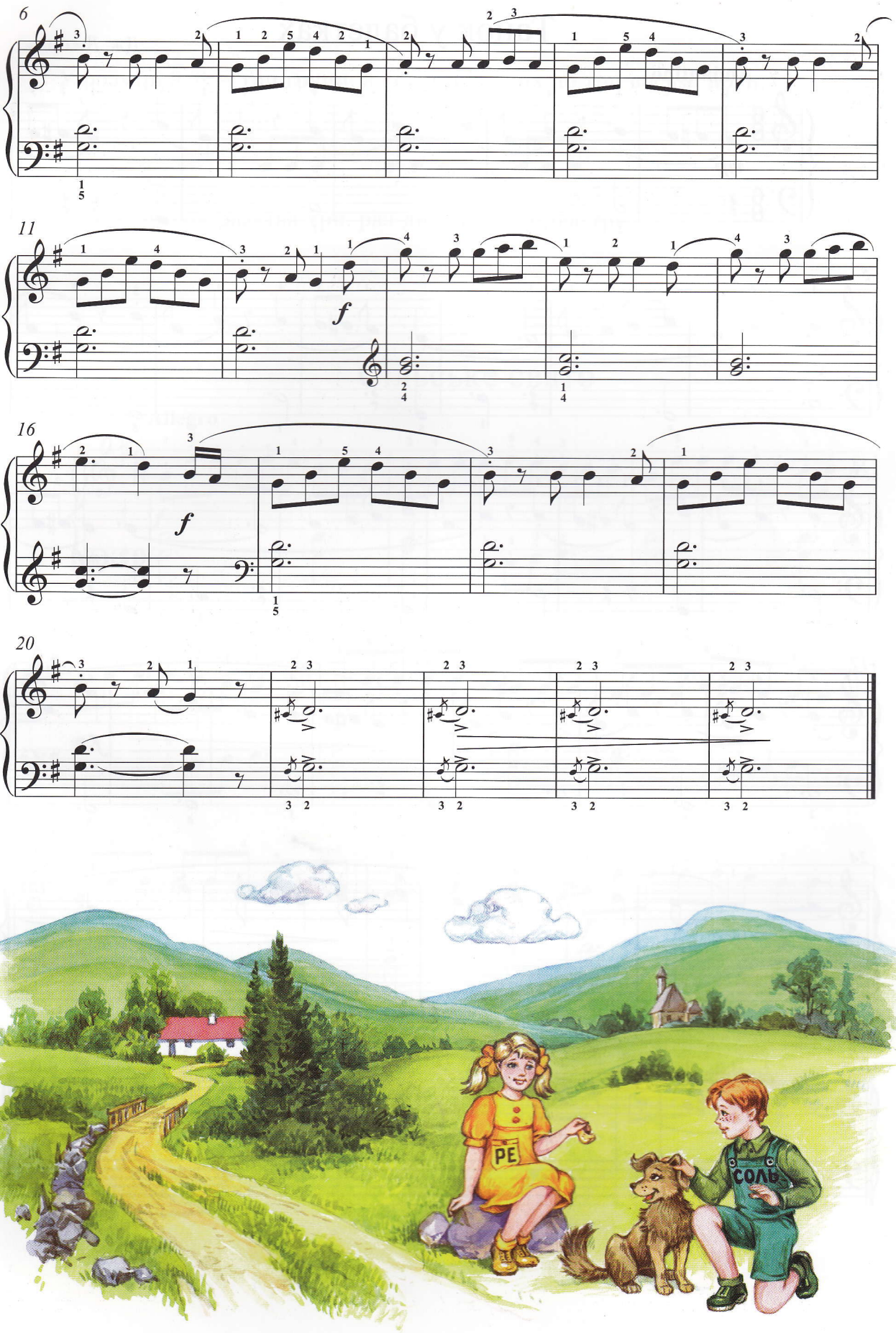

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Танок у балетках

Дж. Джордж

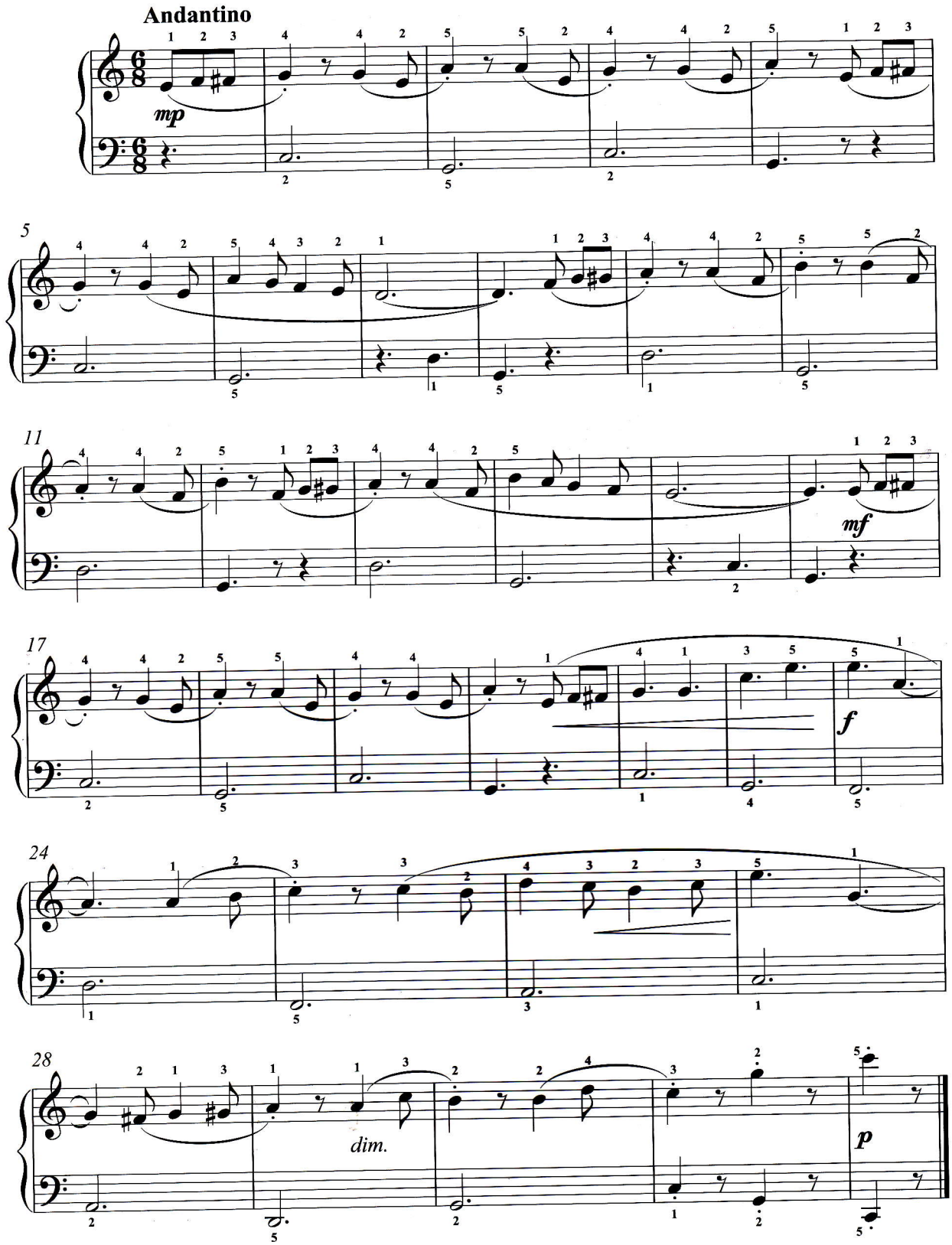

У розмірі 9/8 — три групи, в кожній із яких по три восьмі ноти:

раз-два-три, раз-два-три, раз-два-три

Сільське свято

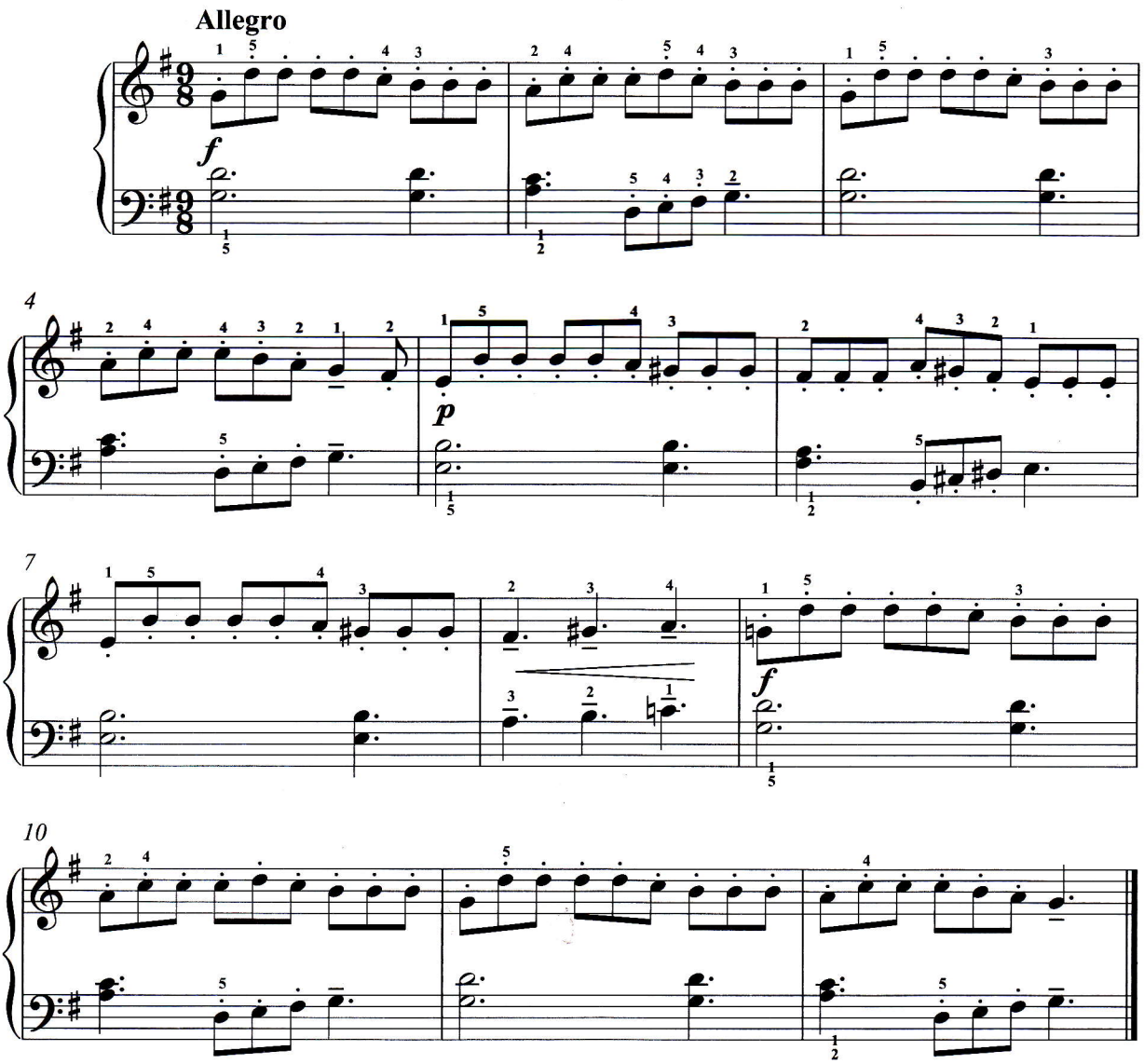

Напевно, тобі сподобається наступний твір. Вивчи його уважно та виконуй артистично. Пам'ятай, що в розмірі 12/8 є вже чотири групи по три восьмі ноти в кожній:

раз-два-три, раз-два-три, раз-два-три, раз-два-три

Блюз кам'яного віку

Ж. Алерм

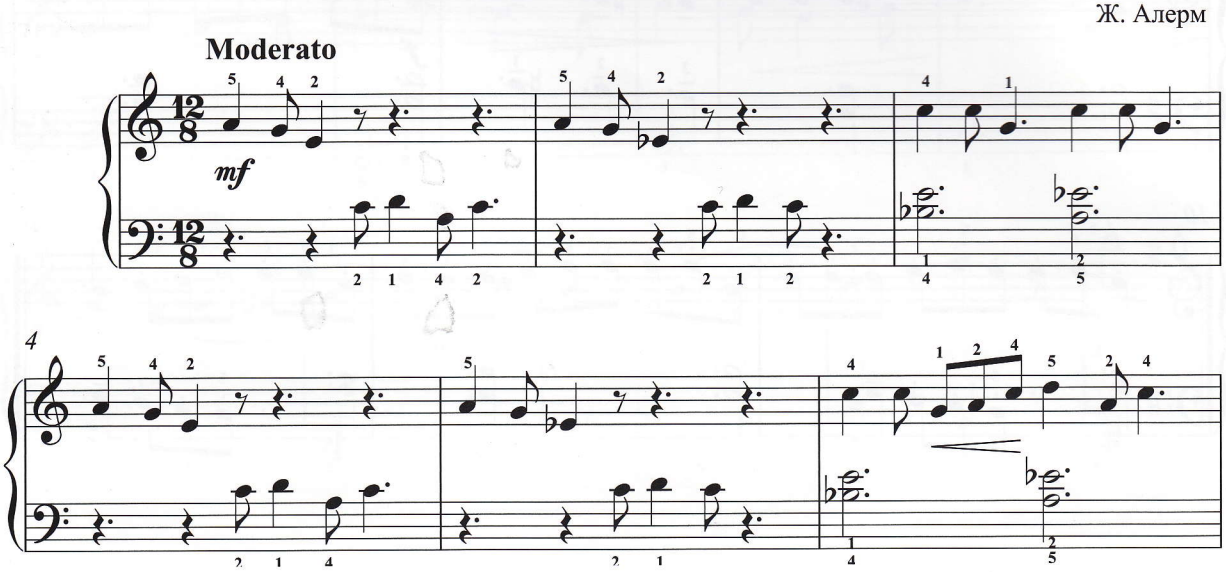

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

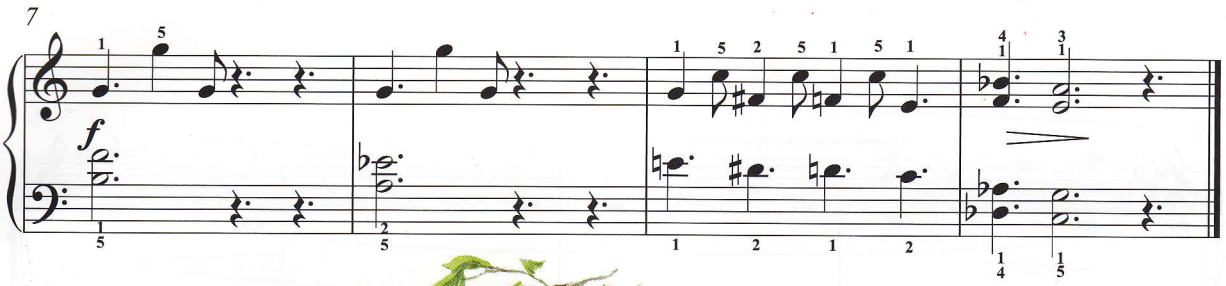

Ти вже звик, що голос (або мелодія) є головним у творі, а акомпанемент — другорядним. Але бувають і інші співвідношення. П'єса, яка має не один головний голос, а декілька, називається поліфонічною п'єсою (*«поліфонія»* перекладається як «багатоголосся»).

У наступній п'єсі по черзі то в правій, то в лівій руці на фоні довгих нот звучить мелодія. Здається, що співають дві людини.

Ой сивая та й зозуленька

Українська народна пісня
обр. М. Кравців-Барабаш

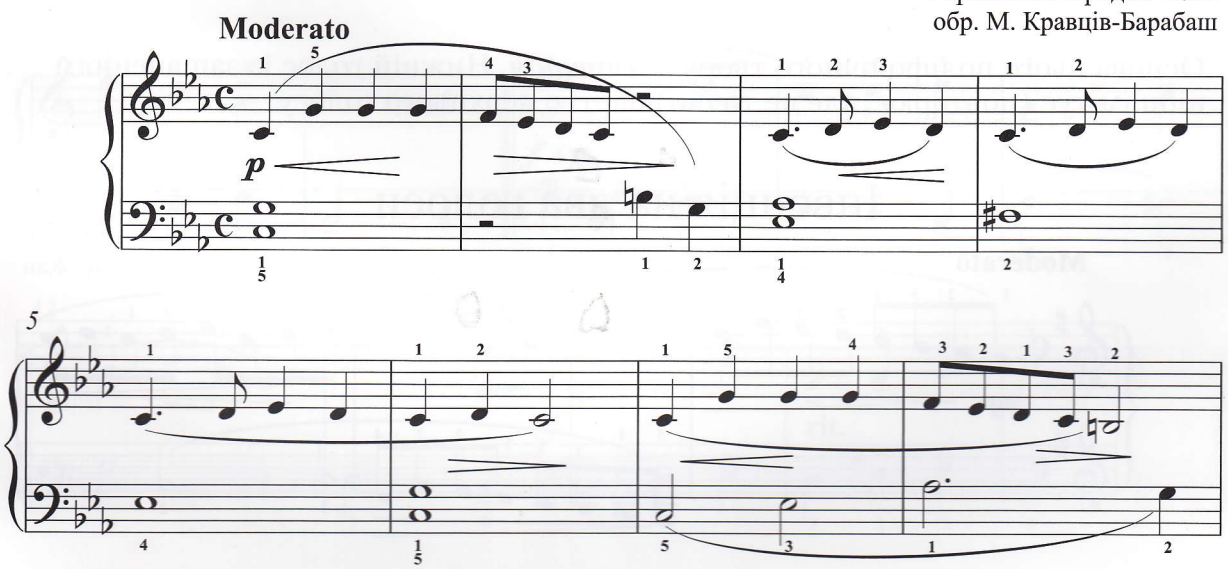

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

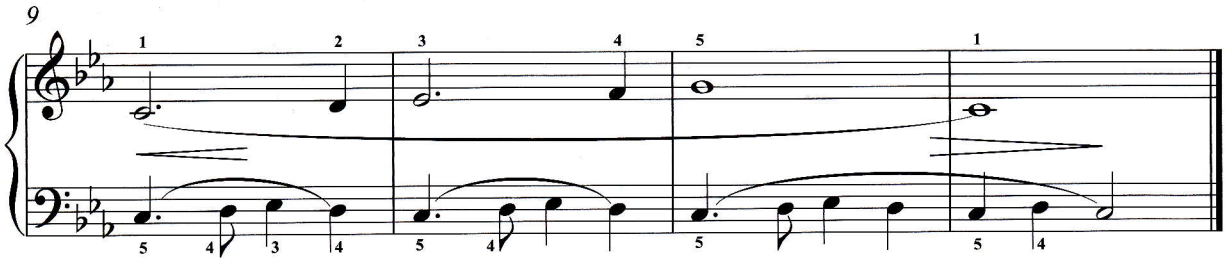

Цей твір вже дещо складніший. Два голоси потрібно слухати та розвивати одночасно.

Поліфонічний етюд

В. Курочкін

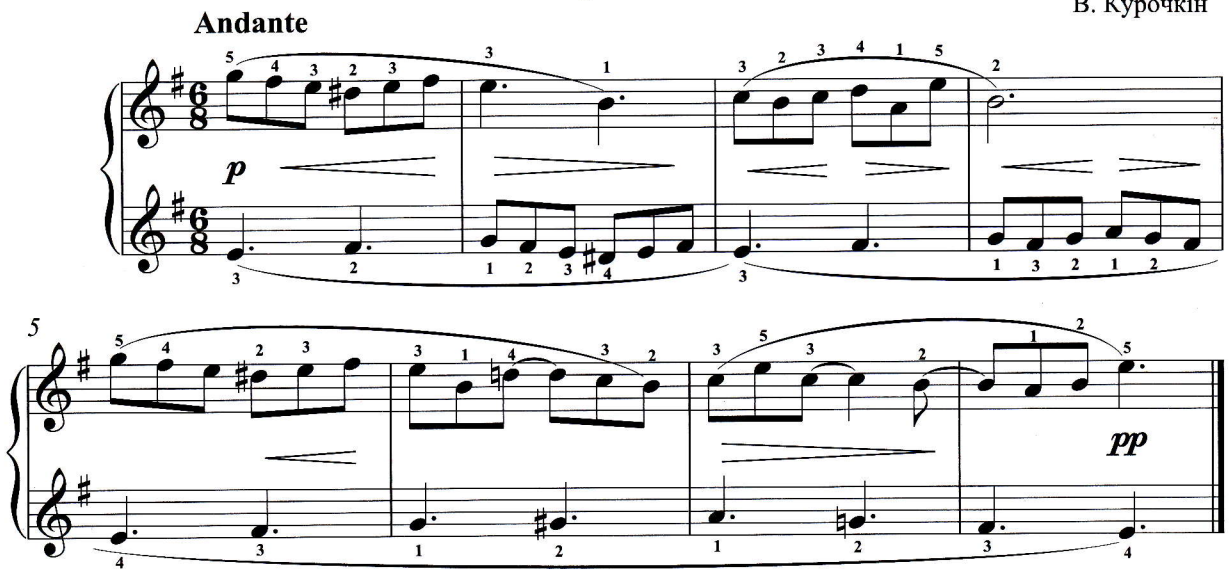

Основа цього поліфонічного твору — *імітація*. Нижній голос із запізненням ніби імітує (повторює, але не точно) партію верхнього голосу.

Інвенція на два голоси

Ф. Жан
К. Жан

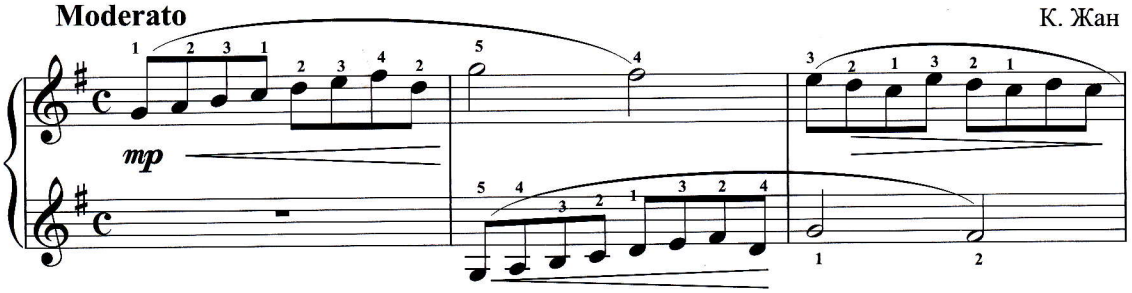

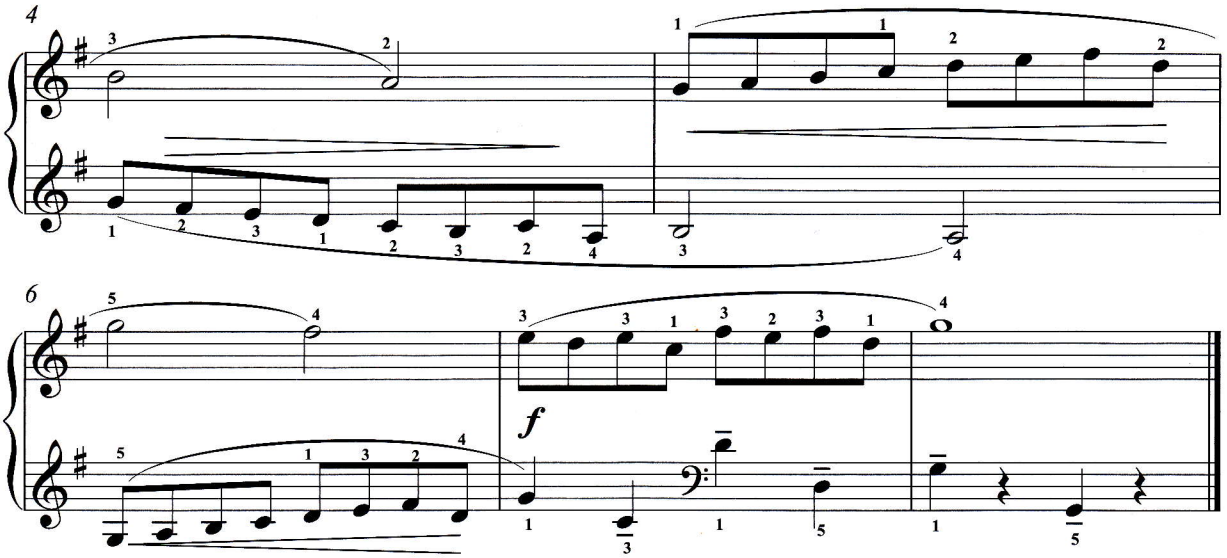

Дуже багато поліфонічних творів написані у формі старовинних танців. Ми познайомимо тебе з найпоширенішим — це французький танець XVI—XVIII століть «менует».

При виконанні, окрім двох самостійних голосів, які потрібно уважно слухати, слідкуй за опорою на сильну долю. Адже в цьому творі танцювальність є не менш важливою за багатоголосся.

Менует

І. С. Бах

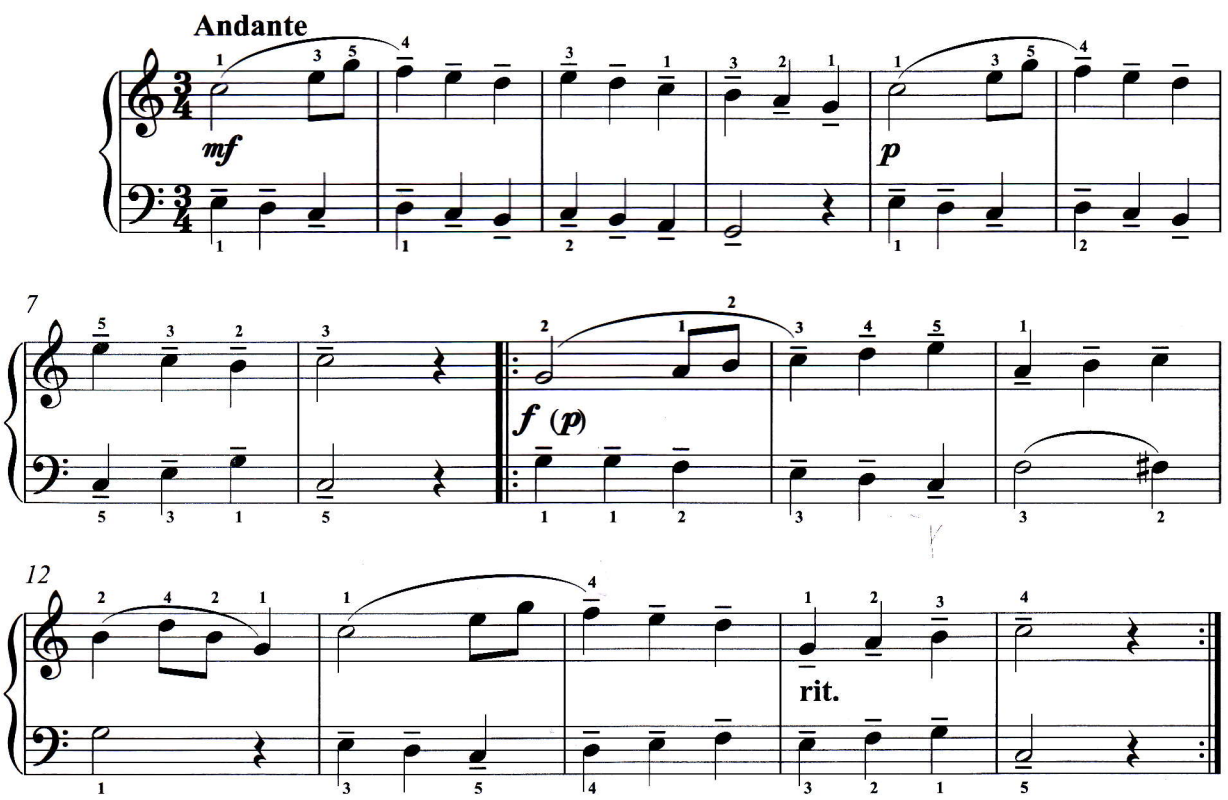

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

На противагу імітації, «канон» — це точне повторення другим голосом мелодії першого голосу. У п'єсі «Трембіта» права рука весь час вступає каноном до лівої.

Трембіта

М. Кравців-Барабаш

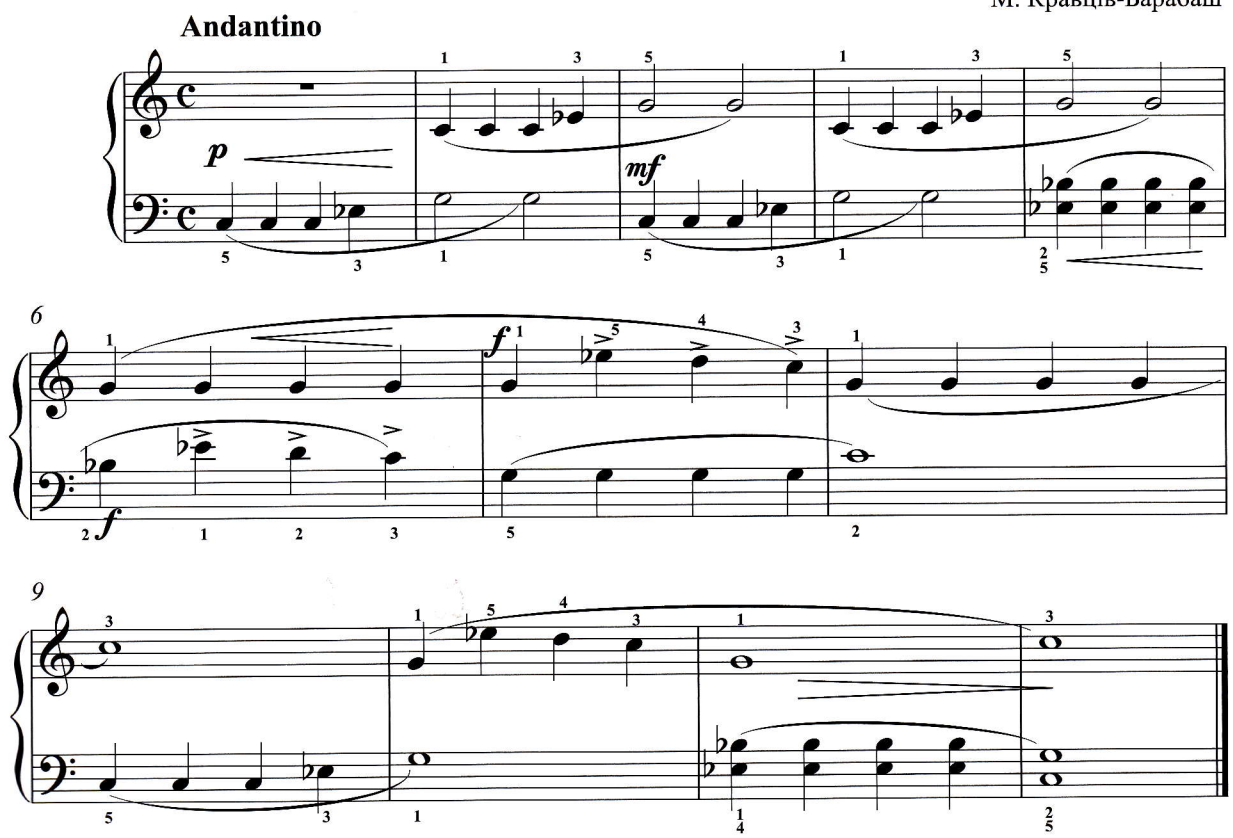

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Права педаль, яка знаходиться в нижній частині твого інструменту, відтепер буде допомагати нам у грі. Натискати її потрібно носком правої ноги, тримаючи п'ятку на підлозі. Позначення для педалі в нотах:

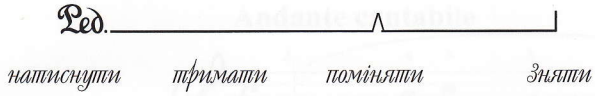

З використанням педалі арпеджіо у п'єсі «Хмаринки» набувають зовсім іншого звучання.

Хмаринки

Дж. Джордж

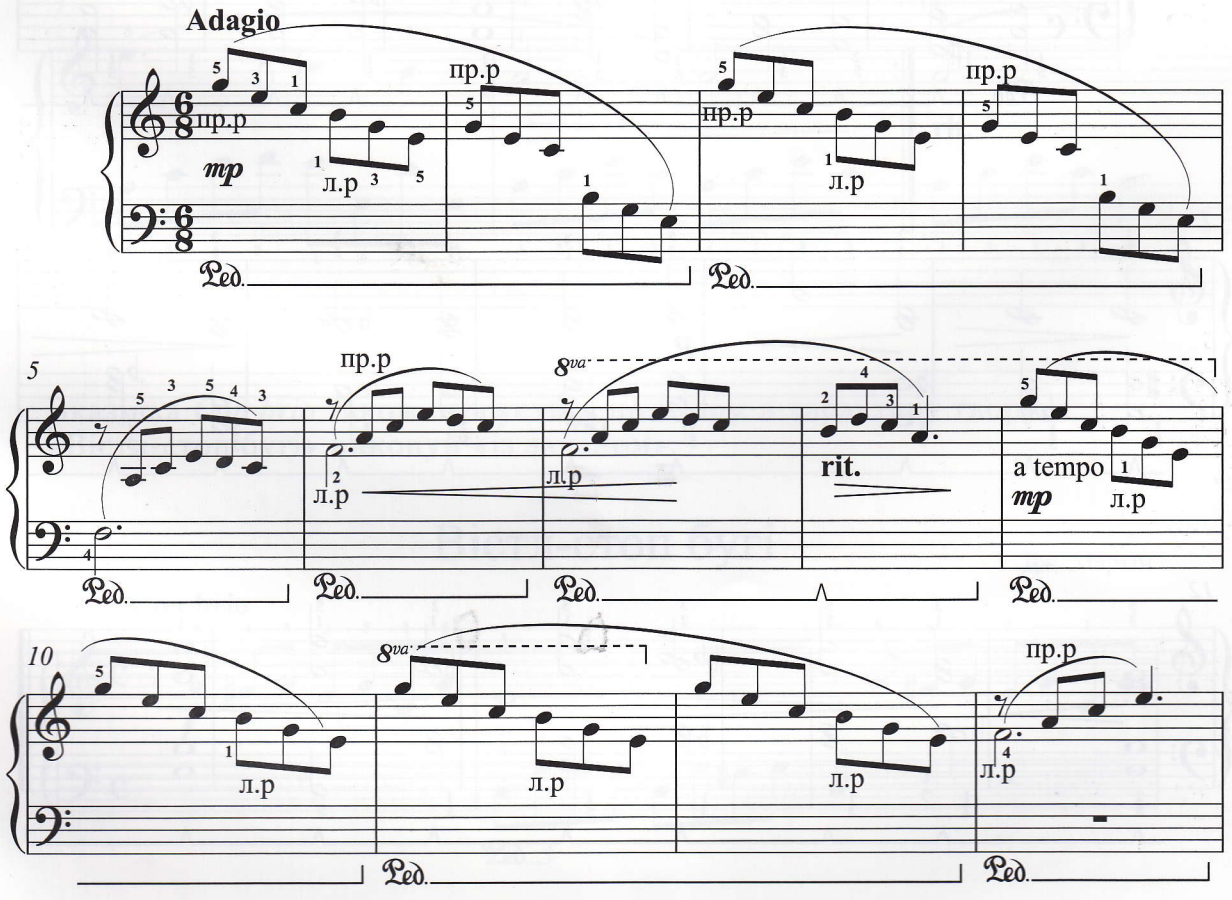

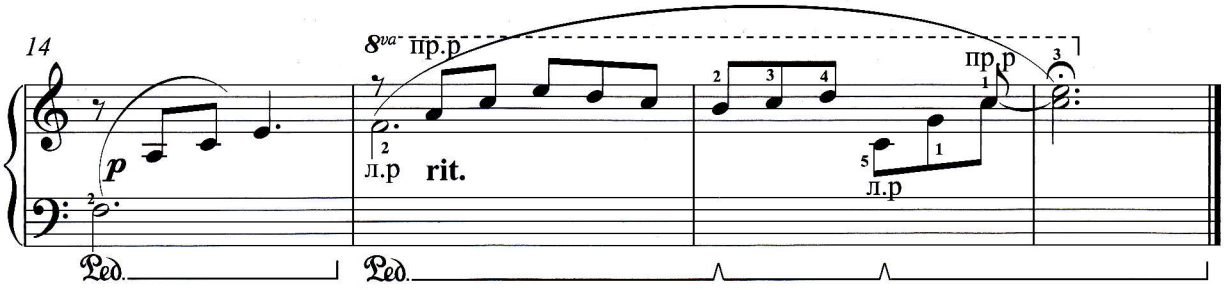

У цьому творі ти навчишся за допомогою педалі зв'язувати один акорд з іншим:

Церковний орга̀н

Дж. Томпсон

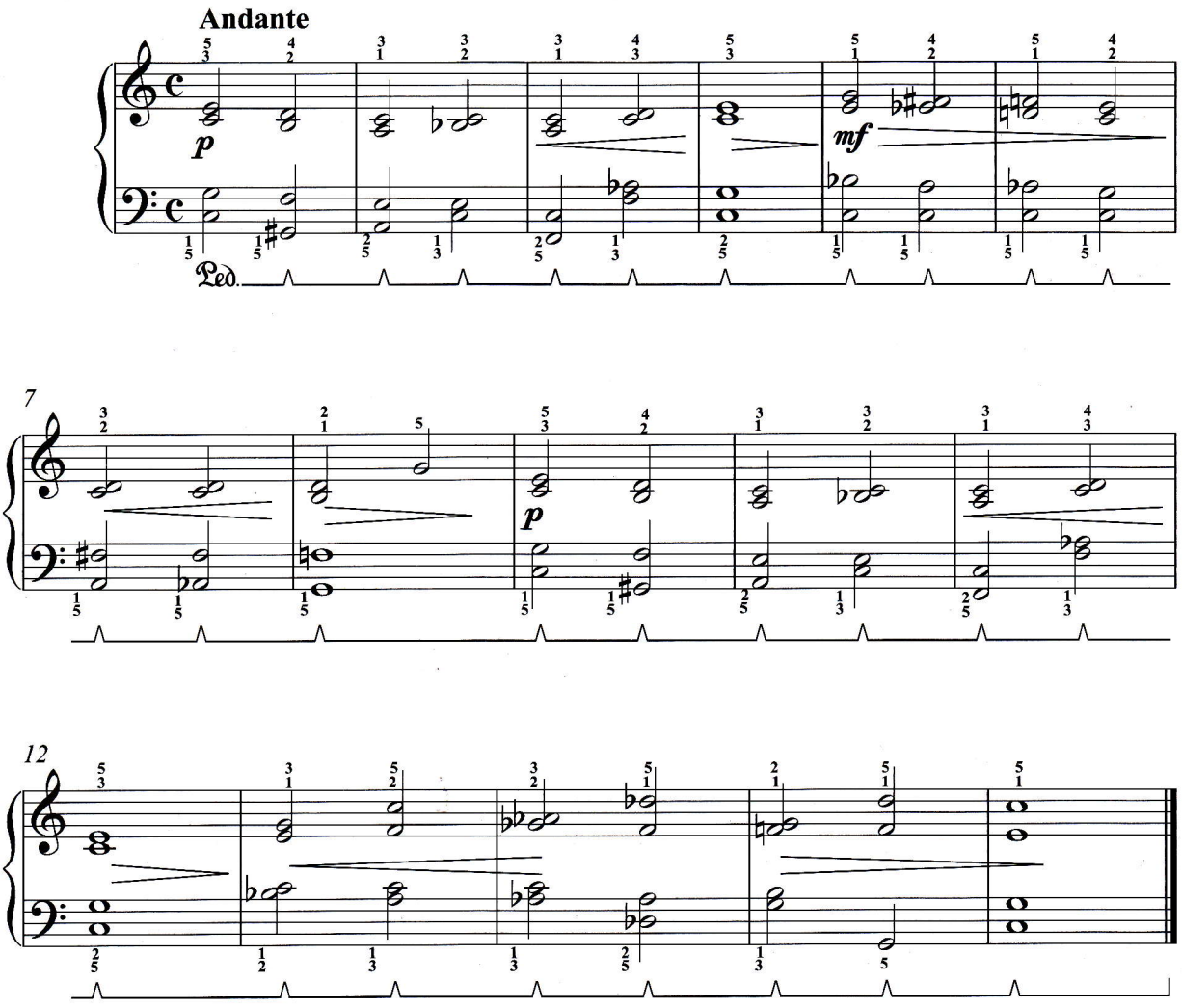

Окрім вказівок темпу на початку п'єси можуть бути також вказівки щодо характеру виконання твору. Наприклад, перед наступною п'єсою вказано *Cantabile*, що означає «наспівно». Тож, виконуй твір глибоким насиченим звуком.

Стоїть явір над водою

Українська народна пісня
обр. Р. Савицького

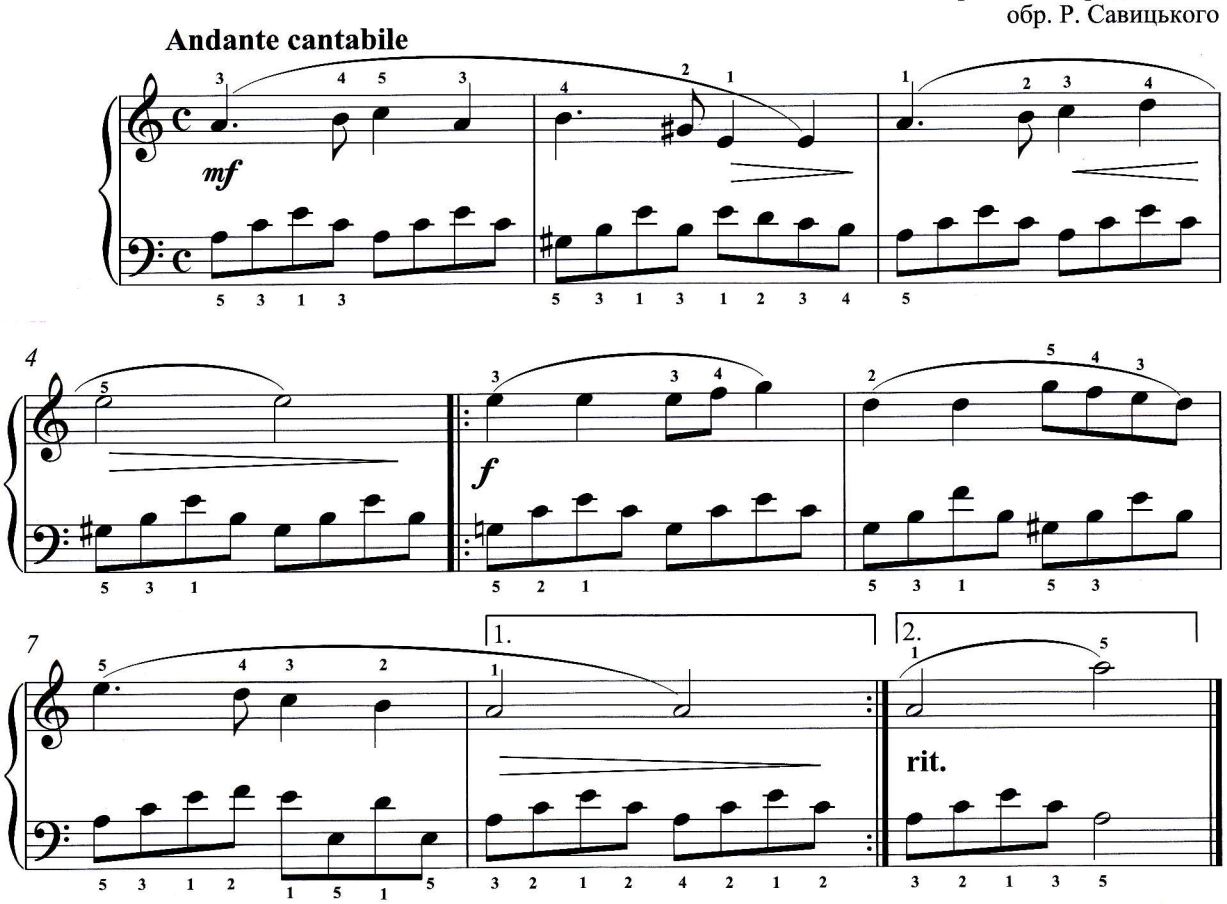

Вказівка *Con brio* також стосується не темпу, а характеру твору. «Вістл-стоп бугі» виконуй «із запалом».

Вістл-стоп бугі

Дж. Мартін

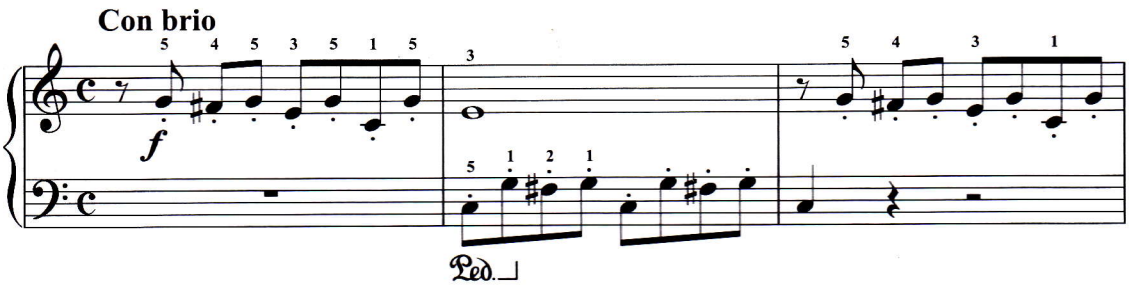

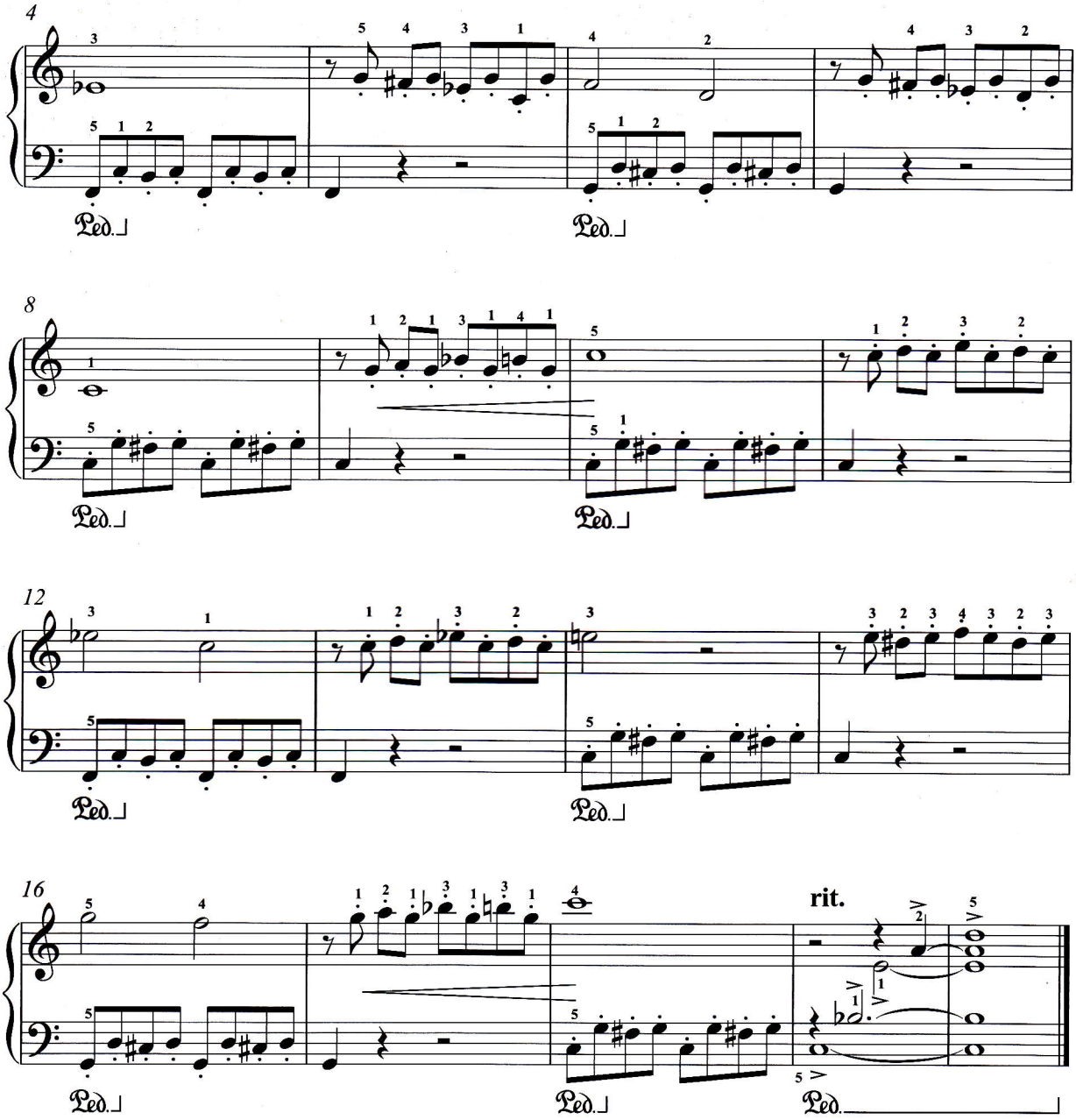

Зверни увагу, в середній частині наступного твору зустрічається «тріоль». Це незвичний ритм, в якому одна чверть містить не дві, а три восьмі ноти. Запис тріолі легко впізнати:

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Misterioso означає «таємничо», «загадково». Ця вказівка допоможе тобі створити справжню нічну пригоду!

Нічна пригода

Д. Крехенбул

Allegretto misterioso

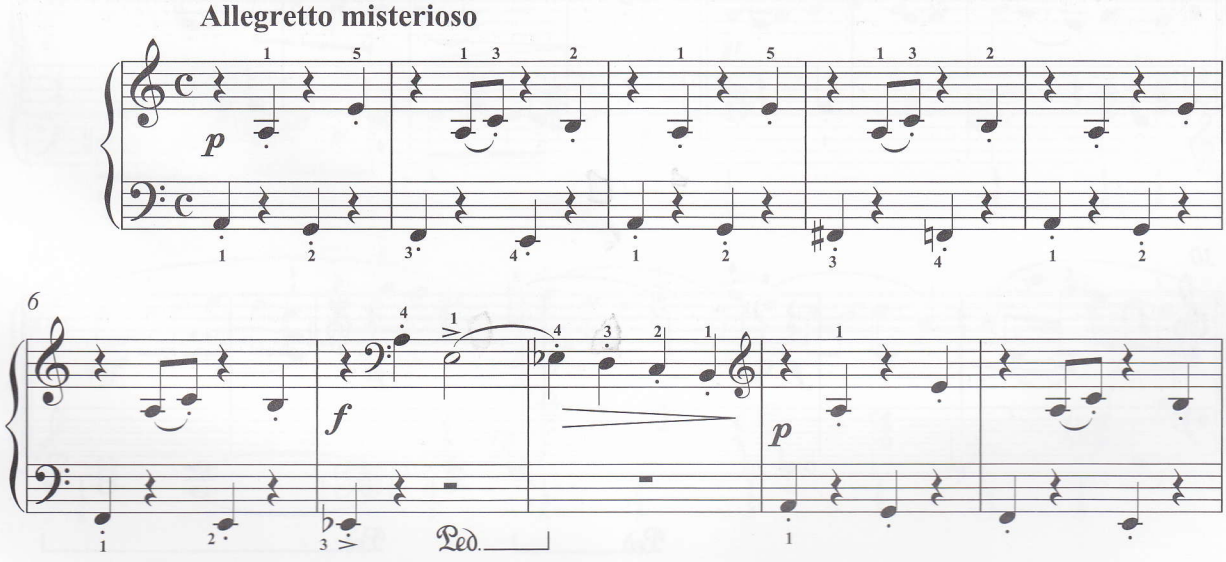

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

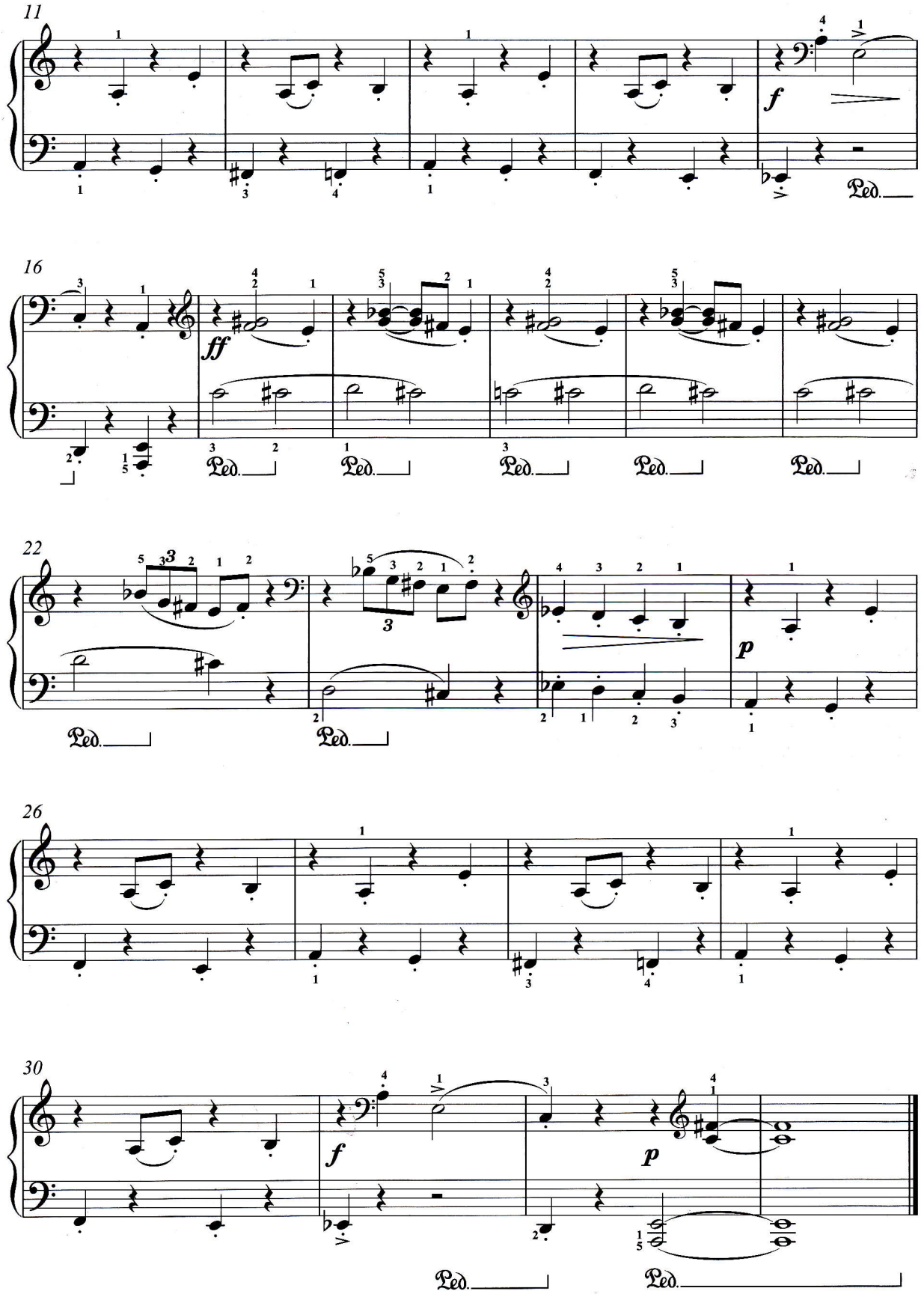

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

Ми вивчили п'єси, етюди, поліфонічні твори, а тепер перед тобою перший твір великої форми — *варіації*. Ця форма складається з кількох частин — спочатку обов'язково звучить «тема», а потім — різні її варіанти. У цих варіаціях тема — це відома українська народна пісня, перша варіація — лірична, сумна, тужлива дума, а друга варіація — військовий марш.

Їхав стрілець на війноньку

М. Гайворонський

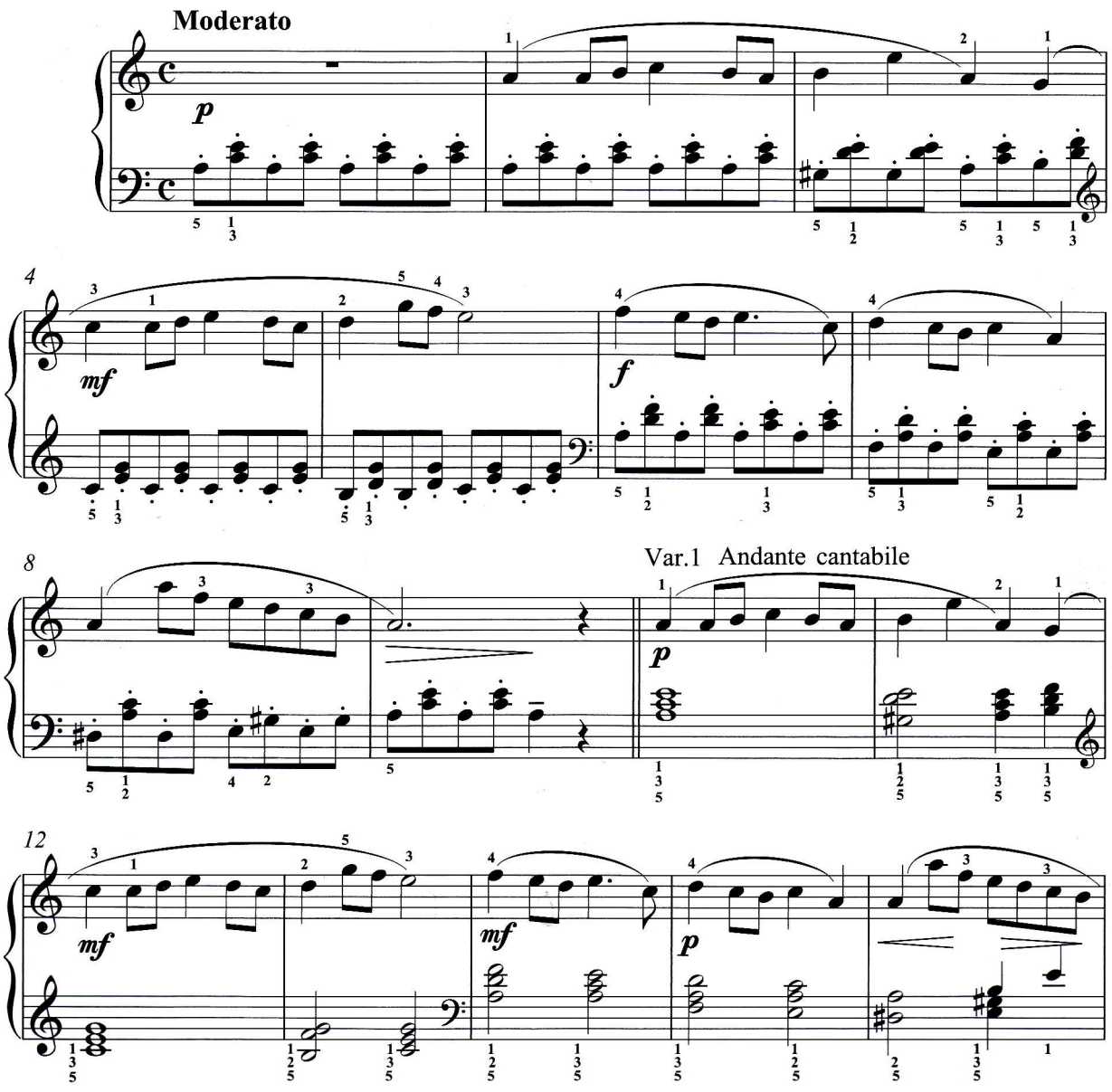

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua

17 Var.2 Alla marcia

f *mf* *marcato*

22

f 1. 2.

www.montessori.ua www.montessori.ua www.montessori.ua